№ 296 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. פּרייז 20 גראָשען Lodzer Tageblat

לאָדזשער טאַגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּעטריקאַוער 16. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 78, פון אַדמיניסטראַציע 47 || מאָנטאָג, ב׳ טבת תרפ״ח || 26 grudnia 1927 r. || אומאָפּהענגיגער זשורנאַל

געשטאָרבן וולאַדימיר טיאָמקין.

פּאַריז, 25 דעצ. (יט״א) דער באַקאַנטער יידישער כלל-טוער און רעדנער, וועלכער געפינט זיך לעצטענס אין פּאַריז, וולאַדימיר טיאָמקין, איז פּלוצלינג קראַנק געוואָרן. די דאָקטוירים גיבן אויף זיין הייל [illegible] האָפנונג צו האַלטן דעם חולה בײַם לעבן.

פּאַריז, 25 דעצ. (יט״א) איז קעגן-אָוונט פון 5 וו. טיאָמקין אין [illegible] פאַרשטאָרבן. צום [illegible] האָט דאָס האַרץ אויפגעהערט צו קלאַפּן און ס׳האָט זיך אַ [illegible] די נסיעה. אין אַ קורצער צייט האָט טיאָמקין אויסגעהויכט זיין נשמה. בעת׳ן אָפּשטאַרבן זענען בײַם בעט פון טויטן געווען זיינע נאָענטסטע משפּחה-מיטגלידער, אַ גרויסע צאָל פריינד און באַקאַנטע.

* * *

וולאַדימיר טיאָמקין איז געבוירן געוואָרן אין יאָהר 1861 אין עליסאַוועטגראַד. אין יאָהר 1886 האָט טיאָמקין געגרינדעט דעם ערשטן ציוניסטישן [illegible] אין פּעטערבורג, [illegible]. נאָך אַלס סטודענט אין יאָהר 1881 האָט טיאָמקין גענומען אַן אַקטיוון אַנטייל אין דער יידישער און ציוניסטישער באַוועגונג. אין יאָהר 1890 האָט ער [illegible] די רוסישע ציוניסטן [illegible] און קאָמיטעט. שפּעטער האָט טיאָמקין געגרינדעט ציוניסטישע אָרגאַניזאַציעס און אַ [illegible] צאָל שטעט אין רוסלאַנד. דער ציוניסטישער צוזאַמענפאָהר אין [illegible] אין יאָהר 1890 האָט אים [illegible] צוזאַמען מיט׳ן הרב שמואל מאָהליווער ז״ל און ד״ר [illegible] ז״ל אויסגעוויילט [illegible] די יידישע קאָלאָניעס אין ארץ ישראל. מ׳האָט אויך [illegible] טיאָמקין׳ען צו פאַרוואַלטן מיט די ציוניסטישע [illegible] אין ארץ ישראל.

דער קריזיס, וואָס איז אויסגעבראָכן אין ארץ ישראל אין יאָהר 1891, האָט אים געצוואונגען צו פאַרלאָזן דאָס לאַנד. קומענדיג צוריק פון רוסלאַנד האָט טיאָמקין [illegible] אַ פּאָסטן אַלס [illegible] און [illegible] פאַרוואַלטער. דעם [illegible] האָט טיאָמקין פאַרנומען ביז׳ן יאָהר 1912. און נאָך פון דער [illegible] צייט האָט [illegible] מאָל [illegible] אַ גרויסער [illegible] צו [illegible] אין [illegible] אַלס [illegible] פון די [illegible] און [illegible].

ווען [illegible] אַ גרויסע ציוניסטישע [illegible]. אין יאָהר 1910 האָט טיאָמקין געגרינדעט אַלס מתנגד פון דער [illegible] פון דער יידישער [illegible] און [illegible].

אַלס טעטיגער ציוניסט און טיאָמקין [illegible] אַ [illegible] פון [illegible] ציוניסטישן [illegible].

טיאָמקין האָט זיך [illegible] אויפ[illegible] אַלס [illegible] און [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] אין יאָהר 1910 האָט טיאָמקין [illegible] אַ [illegible] רעדנער.

און דער צייט פון דער וועלט-מלחמה האָט טיאָמקין זיך געפונען אין פּאַריז, וואו ער האָט זיך [illegible] אין די יידישע [illegible] צו דן שלום-[illegible] און [illegible].

[illegible] טיאָמקין [illegible] ציוניסטישע [illegible] פון [illegible]. טיאָמקין [illegible] אין [illegible] און [illegible] [illegible] אַלס [illegible] פון [illegible] טיאָמקין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פון [illegible] פּראָגראַם.

תנצב״ה.

לאַנד-צוזאַמענפאָהר פון „מזרחי“.

רעפּוטאַט משה העלמאַן איז ראַטמאַן. ביזאַלטער וויצע-פאָרזיצענדער׳ס פון צוזאַמענפאָהר.

וואַרשא (טעלעפאָניש) נעכטן איז אין וואַרשא געעפנט געוואָרן דער לאַנד-צוזאַמענפאָהר פון „מזרחי“ אין פּוילן. עס זענען אַנוועזנד 180 דעלעגאַטן פון אַלע טיילן פּוילן. דער [illegible]. דעם [illegible] האָט [illegible] [illegible], און וועלכער [illegible] 4. עליה. [illegible] דער [illegible], [illegible] [illegible] מיט [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] די [illegible] [illegible] חברות, וואָס האָבן [illegible] ארץ ישראל אַלס [illegible] פון צוזאַמענפאָהר און אויסגעוויילט געוואָרן דער [illegible], [illegible] און [illegible].

[illegible]: הרב [illegible] פון [illegible] און [illegible]. משה העלמאַן פון לאָדז. [illegible] פון לאָדז און [illegible] פון וואַרשא.

[illegible] האָט [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] אַ [illegible] חספר [illegible] דעם [illegible] וו. טיאָמקין, [illegible] די [illegible] אברהם [illegible] יידישע [illegible] האָט [illegible] אין ד״ר הוית.

[illegible] אַ [illegible] פון 15 פּערזאָן, [illegible] 8 פון [illegible].

[illegible] [illegible] אַ [illegible] [illegible] און [illegible] [illegible] אַ [illegible] [illegible].

די [illegible] [illegible] פון [illegible].

לאַנד-צוזאַמענפאָהר פון „צעירי אמוני ישראל“.

וואַרשא (טעלעפאָניש) נעכטן איז דאָ געעפנט געוואָרן דער לאַנד-צוזאַמענפאָהר פון די „צעירי אמוני ישראל“. עס זענען געקומען בערך 200 דעלעגאַטן פון פאַרשיעדענע שטעט אין פּוילן. מיט [illegible] די ה״ה [illegible] מאיר לעווין, ראַטמאַן. [illegible] א. צ. און [illegible] אַ [illegible] פון גערער רבי׳ן.

באָמבע-אַטענטאַט אין בוענאָס-איירעס

40 פּערזאָן פאַרוואונדעט.

בוענאָס-איירעס, 25 דעצ. (ספּעציעל פ.ט.) נעכטן איז דאָ פאָרגעקומען 2 באָמבען-אַטענטאַטן אויף צוויי באַנק-הייזער. די באָמבעס האָבן אויפגעריסן מיט אַ [illegible] און דער ערשטער [illegible] זיינען פאַרוואונדעט געוואָרן 20 פּערזאָן און אין דער צווייטער — 8 פּערזאָן. מען רעכנט, אַז דעם אַטענטאַט האָבן אויסגעפירט די קאָמוניסטן.

צו דער פאַרלאָבונג פון אונזער ח. קוזין
משה לידאַר
מיט פרל. צפּורה עלמין
גראַטולירן הערצליך משה פאָזנאַנסקי און פרוי.

אַ הערצליכן מז״ט ווינשן מיר צו דער פאַרלאָבונג פון אונזער ח. קוזין
משה לידאַר
מיט פרל. צפּורה עלמין
י. מ. פּאָזנאַנסקי און פרוי.

אַ הערצליכן מז״ט ווינשן מיר די עלטערן צו דער פאַרלאָבונג פון זייער טאָכטער
סעווילאַ זיגלער (טשענסטאָכאָוו)
מיט אונזער זוהן
מאַריץ פּאַסטערנאַק (לאָדז)
זאָל זייער גליק שטראַלן ווי די זון אין הימל
הערש פּאַסטערנאַק, פרוי און קינדער.

דער פאַמיליע פּאַסטערנאַק צו דער פאַרלאָבונג פון זייער זוהן
מאַריץ
מיט פרל. סעווילאַ זיגלער
ווינש איך אַ הערצליכן מזל-טוב
אַברהם י. מינרוס.

צענטראַלער קליי נהעגדלער-פאַראיין
אויף דער לאָדזשער וואָיעוואָדזשטווע זאַוואַדזקאַ 5.
זונטאָג, דעם 8-טן יאַנואַר 1928 קומט פאָר 4 נ. מ. צום ערשטן טערמין און 6 אַזייגער צום צווייטן טערמין גילטיג ביי יעדער צאָהל אַנוועזנדע מיטגלידער
די יעהרליכע אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג
אין צענטער. קלייןהענדלער-פאַראיין מיט פאָלגענדע טאָג-אָרדנונג:
1) ערעפנונג. 2) וואַהלען פון אַ פאָרזיצענדען, 3) טעטיגקייטס-בעריכט. 4) קאַסע-בעריכט. 5) פּרעזע פאַרשלאַגן. 6) וואַהלען פון אַ פאַרוואַלטונג. 7) פאַרשיעדענעס. אַלע מיטגלידער ווערן אויפמערקזאַם פינקטליך צו קומען.
די צייטווייליגע קאָמיסיע.

נאָך קורצע און שווערע ליידן איז געשטאָרבן מיין ליבער און גישט-פאַרגעסענער מאַן, אונזער טייערער פאָטער, שוויגער-פאָטער, גרויס-פאָטער, ברודער און שוואָגער
נ״ע יוסף ב״ר חיים ז״ל לידער
איז עלטער פון 57 יאָהר.
די לוי׳ קומט פאָר היינט, מאָנטאָג, ב׳ טבת תרפ״ח 1 אַ זייגער נאָכמ. פון טרויער-הויז פּיעטריקאָווער 26, וועגען וואָס עס טיילן מיט אין גרויס צער
די טיפטרויערנדע
הינטערבליבענע.

אונזער טיפסטן צער און מיטגעפיהל דריקן מיר אויס אונזער פאַרטיי חבר
אבא מילראַד
צום טויט פון זיין אומפאַרגעסליכע פרוי
נ״ע שרה חנה
ראַט פון דער יוד. פאָלקס-פאַרטיי אין לאָדז.

צו דער חתונה פון אונזער פריינדין
רוזשאַ ראָזענבערג
מיט ה׳ יעקב לעווקאָוויטש
ווינשן אַ הערצליכן מז״ט און אייביגע צופרידענהייט.
רוזשאַ חילף
חיים שמיגלעוויטש
יששכר אייזענבאַד

נאָך לאַנגע און שווערע ליידן איז געשטאָרבן אין בליהענדע עלטער אונזער טייערע און נישט-פאַרגעסענע טאָכטער, שוועסטער, שוועגערין און טאַנטע
נ״ע
יהודית גערשט
בת ר׳ משה אהרן הכהן ז״ל
די לוי׳ קומט פאָר היינט, מאָנטאָג, ב׳ טבת תרפ״ח 12 אַ זייגער מיטאָג פון טרויער-הויז, נאַרוטאָוויטשאַ (דזשעלנאַ) 38, וועגען וואָס ס׳טיילן מיט אין גרויס צער
די טיפטרויערנדע
הינטערבליבענע.

D. med. A. Mazur
ספּעציעל-אַרצט פאַר אויערן, נאָז און האַלז-קראַנק. ווי אויך שטום און שפּראַך-פעהלער
האָט זיך איבערגעצויגן אויף
ווסכאָדניאַ 65
(איינגאַנג אויך דורך פּיעטריק. 46) טעל. 66-01
נעמט אָן פון 11½—12½ און פון 3—5 נאָכמ.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02.
אינערליכע קראַנקהייטן
ספּעציעל. פאַר לונגען- און האַרץ-קראַנקהייטן
באַשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
נעמט אָן פון 3—6 נאָכמ.
9528

Dr. Wołkowyski
זאַכאָדניאַ 58 (צעגעלניאַנאַ 19) טעל. 37-70
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטן און מענער-שוואַכע
באַהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען
נעמט אָן פון 1—2 און 4—8, פרויען פון 4—5
ספּעציעל וואַרטע-צימער.

הײַנט, ביום ב׳, זאת חנוכה (26|12) בחמש שעות אחה״צ תתקיים בבית „מחסה לזקנים“ ברחוב פומורסקא 54
חנוכת מטה נצחית
ע״ש החזן הראשי ה״ר הלל אלטרמן ורעיתו עלקה
מטה זו היא נדבת הועד ליובל הארבעים של החזן הראשי של ביהכ״נ בשדרות קושציושקא.
לחנוכה זו אנו מזמינים את קרובי החזן היובל הנכבד וידידיו.
ועד החברה „מחסה לזקנים“.

ענגליש
לויט די נייעסטע אַנשויאונגס-מעטאָדע. גרופּן- און איינצעל-אונטעריכט. פאָרטען אין דער אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזשער טאָג.“ אונטער „ענגליש“.
4555

Dr. med. H. Leichter
סאַנקטמאַנמינער 9 ריג זאַכאָדניאַ, טעל. 40-66
צאָהן-כירורג
[illegible] אין כירורגישע קראַנקהייטן פון: [illegible], [illegible], [illegible]
[illegible]
נעמט אָן פון 11½—5 און [illegible] פון 9—11 פאַרמ.

Dr. med Ludwik Rapeport
P. Narutowicza 25 (דזשעלנאַ) Tel. 44-1
ספּעציאַליסט פאַר נירען-, בלאָז- און האַרן-קראַנקהייטן
נעמט אָן פון 12—1 פאַרמ. און פון 4—6 אָוו.

די בלוטיגע געשעהענישן אין פתח תקוה
האבען שוין געפונען זייער אפקלאנג אין ענגלישען פארלאמענט.

לאנדאן, 25 דעצ. (יט"א) אויף דער לעצטער זיצונג פון ענגלישען פאר־לאמענט פאר די פעריען, האט דער ארבעטער - דעפוטאט נעל אונטערפער־הערט דעם שטאטס-סעקרעטאר מכח די געשעהענישן אין פתח-תקוה. דעפ. נעל האט געזאגט, אז אין דער צייט ווען אין פתח-תקוה הערשט א געוואלדיגע אר־בייטסלאזיגקייט, האט מען אין דער קאלאניע צוגעלאזט צו דער ארבעט אנדערע נישט ארגאניזירטע אראבישע ארבעטער. די יודישע ארבעטער האבען זיך רוהיג פראטעסטירט און שלגות די־גען הויז פון די פלאנטאציע פלאנטא־ציעס און זיך געווענדעט מיט א בקשה צו די פלאנטאציע-אונטערנעהמער, אז מען זאל זיי צולאזען צו דער ארבעט. אנשטאט אויף'ן בעפעהל פון יענעם אונטערנעהמער וועלכער איז אליין געקומען קיין פתח תקוה מיט גרעסערע אפטיילונגען פון פאליציי און זשאנדארמעריע, האט מען אויף א ברוטאלען אופן פאנאנדערגע־יאגט די יודישע ארבעטער, דערביי האט מען פארוואונדעט 5 פרויען און 9 מע־נער. א חוץ דעם האט מען ארעסטירט 16 ארבעטער, צווישען וועלכע געפינט זיך אויך דער סעקרעטאר פון פרא־פעסיאנעלען פעראיין פון די ארבעטער. דעפ. נעל פרעגט דערויף דעם שטאטס-סעקרעטאר, צו ער האט שוין בעקומען ידיעות וועגען די געשעהעני־שען אין פתח תקוה.

דערויף האט געענטפערט א ווארט דער קאלאניעל וועדזשוואוד, וועלכער האט געפרעגט דעם שטאטס-סעקרעטאר, צו ער האט בעקומען ידיעות וועגען די געשעהענישען אין פתח תקוה, וואו די פא־ליציי האט אויף א בעסטיאלישען אופן געשלאגען די יודישע ארבעטער. וועד־זשוואוד פרעגט ווייטער, צו די פאלי־ציאנטען זענען געווען אראבער. דערויף האט דער שטאטס-סעקרעטאר אמערי נאר געענטפערט, אז ער האט ביז איצט נישט בעקומען קיין שום ידיעות וועגען די געשעהענישען אין פתח תקוה. אויך ווייסט ער נאר וועגען פיל, האט אמערי גאר ערקלערט, וועלכע ס'איז געווען און די אנטשולדיגונג. ב'וואל זיך וועגען מעלדען טעלעגראפיש צום הויך-קאמיסאר אין ארץ ישראל, ער זאל מיר צושטעלען א גע־נויען בעריכט וועגען די געשעהענישען און דאן וועל איך קענען אויסקלע־רען אויף אלע געשטעלטע פראגען.

ארבעטער, מאלמאאו האט, אז אין פראהיבעט האט אין ארץ ישראל מעהר נישט זיין קיין ארבעטסלאזיגקייט. די קלאגען וועגען א פראטעסט פון ציוניסטי־שען עקזעקוטיוו וועגען [illegible]. די ידיעות, וועלכע האבען זיך בעוויזען אין דער פרעסע, אז דער צי[illegible] זאל בעקומען א הלואה פון [illegible] א גיס פון פאר דעצעמבער, צו פון פעלקער-בונד [illegible] נישט אונ־[illegible] רנגמט. [illegible] אז די צי־ניסטישע [illegible] ארבעטס [illegible] אונטער [illegible] און אויב [illegible] איהר אנגעגעבען אויסצואוואנדערען א צע־[illegible] פראיעקט מכח דער הלואה, וואס דער פראיעקט וועגען אונטער־שטיצט פון [illegible] פאליטישע קרייזען.

יודישער נאציאנאל-ראט געשאפען א יודיש נאציאנאלען וואהל-בלאק,
וואס טרעט אריין אין מינדערהייטס-בלאק.

ווארשא (טעלעפאניש) ווי מיר ווייסען, זענען די בעזו-ארצאמונגען אונטער־האנדלונגען מכח דעם בלאק פון די נאַ־ציאנאלע מינדערהייטען געפיהרט גע־ווארען דורך די פארטייען און גרופען, וועלכע גרופירען זיך ארום יודישען נאציאנאל-ראט פון איין זייט און די פארטייען פון די פאלקס-דעמאקראטען פון דער צווייטער זייט. די מען און צענטראלען האבען אונטער־פארשטעהער פון יודישען נאציאנאל־ראט האבען אונטערגעשריבען און נא־מען פון די יודישע פארטייען דעם פאקט פון די נאציאנאלע מינדערהייטען. צו איצט האבען זיך אנגעשלאסען און די זענען בלאק די ציוניסטען, "מזרחי", "התאחדות", פאלקיסטען - דעמאקראטען און די צענטראלע פון די האנד־ווערקער צוליב דעם שאפען דעם יודיש נאציאנאלען בלאק און ארויסגעגעבען געווארען אנ'אפיציעלער קאמוניקאט.

בלאק צווישען "בונד" און לינקע "פועלי ציון" — ניט צושטאנד געקומען צוליב'ן לאדזער קאנדידאט.

ווארשא (טעלעפאניש) צווישען דער יודישער ארבעטערשאפט האט געשטעלט זעהר א שטארקען רושם די ידיעה, אז די אונטערהאנדלונגען צווי־שען "בונד" און די לינקע "פועלי ציון" מכח שאפען א געמיינזאמען בלאק צו די זעמדעריגע סיים-וואהלען זענען איבער־געריסען געווארען. די סבה דערפון איז דער ערשטער קאנדידאט און לאדז. דער "בונד" האט פארלאנגט פאר זיך די ער־שטע ערטער אין ווארשא און אין לאדז, בעת די לינקע "פועלי ציון" האבען גע־פאדערט פאר זיך דעם ערשטען פלאץ אין לאדז.

פראטעסט-דעמאנסטראציע פון רומענישע סטודענטען
געגען אורטייל איבער זייערע קאלעגענישע חברים.

בוקארעסט, 25. דעצ. (סב. טעלעגר. צום "ל. ט") די ידיעה וועגען אורטייל איבער די סטודענטען, וואס האבען זיך בעטייליגט אין גראסווארדיינער פאגראם, האט ארויסגערופען א גרויסע אויפרעגונג צווישען די רומענישע קריסט־ליכע סטודענטען. זיי האבען תיכף איינגעארדנעט דעמאנסטראציעס אונטער'ן לאָ־זונג: "א חרפה פאר'ן רומענישען געריכט".

די סטודענטען זאגען צו איינצואָרדנען איבער'ן גאנצען לאנד גרויסע פראָ־טעסט-דעמאנסטראציעס. די יודישע בעפעלקערונג לעבט ווידער איבער אונרוהיגע טעג.

קלאנגען וועגען טראצקי'ס קאפי־טולאציע זענען פאלש.

מאסקווא, (סב.) עס האבען זיך פערשפרייט ווהער שטארקע קלאנגען, אז טראצקי האט אפגעזאגט זיך אלע פארשלאגען פון א מער טענדיגונג מיט דער מער־הייט, וועלכע האט איהם קודם-כל געשטעלט א בעדינג, אז ער זאל זיך אפזאגען פון זיין ביז-איצטיגער אפאזיציאנעלער אנשויאונג.

די אונטערהאנדלונגען צווישען סטאלין'ען און טראצקי'ן זענען איבערגעריסען געווארען און אלע קלאנגען וועגען טראצקי'ס קאפיטולאציע שטימען נישט מיט דער ווירקליכקייט.

אין פריהלינג וועט אין ארץ-ישראל מעהר נישט זיין קיין קריזיס,
ערקלערט נחום סאקאלאוו.

לונדון, 25 דעצ. (יט"א) דער פרע־זידענט פון ציוניסטישען עקזעקוטיוו נחום סאקאלאוו, וועלכער איז אריבערגע־קומען פון זיין רייזע אין אמעריקא-פאלע־סטינא, האט אין אן אינטערוויו מיט'ן יט"א-פארשטעהער ערקלערט, אז ער איז זעהר צופרידען פון זיין רייזע און פון די רעזולטאטען. בעזונדערס האט ער אויסגערעכנט זיין צוזאמענטרעף מיט [illegible] און [illegible]. נאכ'ן פערגלייכען די פאליטישע אנשטעלונגען אין ארץ ישראל, דאס [illegible], האט ער ערקלערט, אז ער גלויבט אז מיט'ן פריהלינג וועט זיך אין ארץ ישראל א־מפעהרען די [illegible] ארבעטס־לאזיגקייט. די [illegible] מיט 2 פוי־[illegible] יודישע ארבעטער. און גיבן ארבעט אויך צו [illegible]. רומענישע צו [illegible] ארבעטער. [illegible] יודישע [illegible].

פויליש-סאוויעטישער האנדעלס-פראוויזאריום
ווערט אבגעשלאסען אין יאנואר.

ווארשא. (טעלעפאניש) ווי מיר דערוויסען זיך פון די מאסגעבענדע ספערען פיהרט דער פוילישער האנדעלס-מיניסטער אין מאסקווא ה' זשמיגראדזקי גאנץ אינטענסיווע אונטערהאנדלונגען מיט דער סאוויעט-רעגירונג וועגען א האנ־דעלס-אפמאך. מען רעכענט, אז סוף חודש יאנואר וועט געשלאסען ווערען א האנדעלס-פראוויזאריום, וועלכער וועט מיט דער צייט פערוואנדעלט ווע־רען אין א האנדעלס-טראקטאט. דער האנדעלס-מיניסטער זשמיגראדזקי, וועלכער האט לעצטענס געווילט אין ווארשא, האט בעקומען אינסטרוקציעס פון דער פוילישער רעגירונג צו פינאליזירען די אונטערהאנדלונגען. דער האנדעלס-פראוויזאריום וועט ווירקליך גרעסער ווערען דער ערשטער שטאפ צו ענטוויקלען די האנדעלס-בעציהונגען צווישען פוילען און רוסלאנד.

פאר דער מלחמה האט רוסלאנד איינגעקויפט פוילישע אויספאבריקאטען אויף א סומע פון 500 מיליאן דאלאר יעהרליך.

די לעצטע טעג פון אויסקויפען פאטענטען.

(ג) עס דערנעהענטערט זיך דער סוף פון יאהר 1927. ביז'ן 31 דעצעמבער ד. י. מוז יעדער אונטערנעהמער און געווערבע-טרייבענדער אויסקויפען זיין פאטענט, עווענ־טועל אויך א רעגיסטראציע-קארטע. לויט'ן צירקולאר פון פינאנץ-מיניס־טעריום וועלען די פאטענטען פאר'ן יאהר 1928, וועט דער טערמין פאר'ן אויסקויף פון פאטענטען נישט פאר־לענגערט ווערען. שולדיגע און נישט אויסגעקויפטע פאטענטען, אדער פאר האבען נישט-ענטשפרעכענדע פאטענ־טען, וועלען בעשטראפט ווערען לויט'ן ארטיקעל 198 פון א ספעציעלען אוס־זאץ-שטייער ד. ה. עס וועט געווענט ווערען א שטראף וואס בעטרעפט דעם פיר-פאכיגען ווערט פון'ם פאטענט.

—0—

באנקעט לכבוד דעם 10-יעהריגען יובילעאום פון "מכבי".

(ג) צום 10-יעהריגען עקזיסטענץ-יו־בילעאום פון דעם איינציגען יודישען טורן-ארגאניזאציע דעם "מכבי" איז נעכטען ביי 3 ביינאכט פארגעקומען א פייערלי־כער באנקעט מיט'ן אנטייל פון פער־שטעהער פון די אלטסטע טורן- און ספארט-פער', די מיטגלידער פון דער מוזיק-סעקציע און פיל איינגעלאדענע געסט.

א געגויערן בעריכט פון באנקעט ברענגען מיר אין מארגענדיגען נומער.

8-טונגו!
דאס
לאדזער
טאגעבלאט
בעקומט מען טעגליך 6 א זייגער פרי
אין אלע באהן-קיאסקען פון
"רוך"
("Ruch")

ווימער זאל
"מאנטיפעל"
זאכאדניא 43
"ארט"
ארטיסטישער רעווי און קאמער־טעאטער
אונטער דער לייטונג: מ. בראדערזאן
היינט מאנטאג,
2 פארשטעלונגען
פון 3-טען גרויסען פראגראם
א. ג. "נסים מן השמים"

I.	II.
1) פראלאג	8) משיח
2) נסים	9) מווע אר: טוויבען-סאער.
3) כל-קעס	10) די זון פאר־נייעס.
4) אונטער א קלאן ביימעלע	11) חסידישע טענץ
5) ישאבניקעס	
6) ערסט:נפרישער מאנץ	
7) גראסערס	

12) אלטע-שטאט (גרויסע רעוויע) פון י. אבערזשאנעק.
מוזיק. רימאר—ה. קאן.
רעזשיסער פילמיטער, דעקאר. און קאס־טיומען ארט. מאלער ד. טאמוש און בלום.
קאנצערמייסטער—ד. קאוזעשמער.
קאנצערט-מאסטער—בייגעלמאן.
אנהויב פונקט 8 און 10 אווענט.
די קאסע איז אפען פון 5 נאכמ.

זאל פילהארמאניע נארוטאוויטש — 20 —
נאסטראלען פון די בעליבטע אמעריקאנער געסט
אנא און היימאן יאקובאוויטש
היינט מאנטאג, דעם 26-טען דעצעמבער 9 אווענד
גרויסע פאפולערע פארשטעלונג
פון 1 זל. ביז 2,50
בלינדע פרויען
אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון ד"ר בלעך
הויפטראלען: בעלא—א. יאקובאוויטש, מאזעטשאל—ה. יאקובאוויטש.
ס'נעמט אנטייל פר' זעחקינא, בעזמאן, מאכאראווסקא, פאדערמאן, ה"ה: בירנבוים, אריעל, איזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, פאליאנסקי, צווייליך.
רעזשיסער-פיהרער: בעזמאן. בינע-לייטער: מאכאראווסקי.
מוזיקאלישע לייטונג: ל. זעלמאן. בילעטען אין קאסע פון פילהארמאניע.

געפענט דעם לאנד-צוזאמענפאהר פון די תרבות-שולען אין פוילען.
שארפער ארויסטריט פון וול. זשאבאטינסקי געגען יודיש.
יודיש מוז און דארף אונטערגעהן — דונערט וול. זשאבאטינסקי אראפ פון דער טריבונע:

ווארשא. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין טעאטער "נאוואס־טשי" האט זיך נעכטען אין דער פריה געעפענט די קאנפערענץ פון "תרבות" אין פוילען. עס זענען אנוועזענד 300 דעלעגאטען פון פערשידענע ערטער. צווישען די געסט געפינט זיך אויך וולאדימיר זשאבאטינסקי, וועלכער איז מיט א פאר טעג צוריק געקומען פון פאריז קיין פוילען. ד"ר קלומעל האט געהאלטען די ערעפנונגס-רעדע, אין וועלכער ער ווייזט אן די מאטעריעלע שוועריגקייטען פון די "תרבות"-שולען אין איצטיגען מאמענט. די לעהרער הונגערן און אלע פינאנציעלע מיטלען, וואס תרבות האט בעהאט אין איהר רשות זענען שוין פון לאנג אויסגע־שעפט געווארען. ד"ר קלומעל געהט דאן איבער צו דער פראגע פון יודיש-העבראיש און ער שטרייכט אונטער, אז תרבות קעמפט נישט געגען יודיש, די פערמיידינג נאר העבראיש.

יצחק גרינבוים בעגריסט דעם צוזא־מענפאהר אין נאמען פון יודישען נאצ־יאנאל-ראט און רעד. עמנואל העפטמאן — פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

אויף דער טריבונע בעוויזט זיך דאן דער גאסט וולאדימיר זשאבאטינסקי, וועלכער ווערט אויפגענומען דורך די דעלעגאטען מיט בעגייסטערונג. ער האלט א רעפעראט וועגען דער שפרא־כען-פראגע. זשאבאטינסקי זאגט זיך ארויס, אז יודיש איז נאר אנ'איבער־גאנגס-שפראך און זי איז פערמשפט צום אונטערגאנג. א ראיה צו זיינע אויספיהרונגען ברענגט ער פון אמערי־קא. דארט — זאגט זשאבאטינסקי — וואוינט אויך א גרויסער יודיש-שפרע־כענדער קיבוץ, אבער יודיש ווערט דארט אלץ מעהר פערדראנגען. די יו־דישע שפראך ווערט דארט ארויסגע־שטופט פון ענגליש, געגען וועלכער זי איז צו שוואך צו קאנקורירען. דער רעדנער איז דעריבער אין דער מיינונג, אז דער קאמף פאר יודיש לוינט זיך נישט. ס'איז א קאמף מיט ווינד-מיהלען. פונדעסטוועגען איז ער נישט געגען יודיש אויף דער גאס, נאר אין די שו־לען. זשאבאטינסקי'ס רעדע ווערט אויס־גענומען פערשידענארטיג. פיל פון די דעלעגאטען זענען נישט איבעריג צופרי־דען מיט דעם קאמפראמיסלאזען ארויסטריט געגען יודיש. מיט זשאבאטינסקי'ס רע־פעראט האט זיך פערענדיגט די פאר־מיטאג זיצונג פון דער קאנפערענץ.

אין אוונט איז פערגעקומען די ערשטע געהיימע זיצונג.

היינט וועט פערקומען די פארטזעצונג פון דער קאנפערענץ.

הסתדרות "צעירי מזרחי"
"מילינסקי 44"
הלום בשעה 7 בערב תערך באולמנו השעור הראשון "גיאוגרפיה-א"י" מאת ה' ענגלארד. כל החברים מתבקשים לבוא בדיוק. גם נפתח אצלנו שעורים עבריים.
הועד.

מתקבלת החתימה על
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
תנאי החתימה:
לשנה 13 דולרים,
לחצי שנה 7 דולרים,
לרבע שנה 4 דולרים.
המו"ל
"חברת העובדים באי"
חשורק: ב. כצנלסון.
"DAVAR" Palestine Labour Daily
Tel-Aviv, Palestine. P. O. B. 199 המען: תל-אביב, ת.ד. 199
"דבר" הוא עתון מדיני וספרותי, אינפורמטיבי והנוכי, בלתי תלוי בשום מוסד ומפלגה, ושוקד על מפעלו של צבור הפועלים בארץ-ישראל.
בכל יום ששי מצורף לעתון מוסף ספרותי.
● גליון לדוגמא נשלח חנם לכל דורש.
הזדמנות יוצאת מן הכלל למודעות!
"דבר" נקרא בכל נקודות הארץ ומפוץ בכל חלקי התבל!
הסוכן הלודזאי: י. גולדין, פולודניובה 23.

לאָדזער טאַגעבלאַט

ד״ר רעדאַקטאָר: נאָכמיטאָג פון 6 ביז 7 אין אָוונט.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, אַדמיניסטראַציע 47.

אינזשי. וול. טיאמקין

די יודישע געזעלשאַפטליכקײט, די יודישע נאַציאָנאַלע בעוועגונג האָט געליטען אַ שווערע, אונערזעצבאַרע אבידה: וולאַדימיר טיאָמקין. איינער פון די בערייהמטעסטע; איינער פון די אָנגעזעהענסטע, איינער פון די וויכטיגסטע נאַציאָנאַל־יודישע עסקנים איז נעכטען בײנאַכט געשטאָרבען אין פּאַריז.

די לעבענס־געשיכטע פון וול. טיאָמקין איז איינע פון די אינטערעסאַנטסטע בלעטער אין דער געשיכטע פון יודענטום אין אַמאָליגען רוסלאַנד. וואו דער פערשטאָרבענער האָט געהערט צו די ענערגישסטע קעמפער פאַר דער יודישער נאַציאָנאַלער זאַך און אַלס אַזעלכער זיך ערוואָרבען די גרעסטע פּאָפּולאַריטעט הײם און ברײט אין דער גאַנצער יודישער וועלט.

אַלס גלענצענדער רעדנער, אַלס העכסט־בעקאַנטער אָרגאַניזאַטאָר, אַלס קרימינאַל־רײנע פּערזענליכקײט, האָט ט״מקין געהאַט אַן אומגעהויערע ווירקונג אויף דער געשטאַלטונג פון יודישען לעבען, נישט נאָר אין רוסלאַנד, אין משך פון אַ גאַנצען דור.

זײענדיג בלב ונפש איבערגעגעבען דעם ציוניזם און דער ציוניסטישער אַרבײט, האָט אָבער וול. טיאָמקין נישט געהערט צו די, וואָס האָבען בײ זיך געקענט פועל'ן אָפּצוזונדערן זיך אין די ד' אמות פון אַ פּאַרטײ; טיאָמקין האָט אויך אַקטיוו מיטגעווירקט אַלס דעלעגאַט פון דער וועלט־הילפס־קאָנפערענץ, האָט זיך ענערגיש בעטײליגט בײ׳ם שאַפען די יודישע פאָלקס־באַנק אין פּאַריז און אויך פיל בײגעטראָגען, אַלס נאָהענטער מיטאַרבײטער פון „אָרט" צו פּראָדוקטיוויזירען דאָס לעבען פון די יודען אין די לענדער וואו זײ וואוינען.

אַ פילזײטיגע אינטערעסאַנטע און ליכטיגע יודישע פּערזענליכקײט האָט דער גרויזאַמער טויט ווידעראַמאָל אַרויסגעריסען פון אונזער מיט, אַ פּערזענליכקײט, וואָס האָט געשטראַהלט מיט אויפריכטיגקײט און עהרליכקײט און וואָס האָט שטענדיג געשטעלט זײן לעבען אין׳ם שווערען דינסט פאַר זײן פאָלק!

זאָל איהם די ערד גרינג זײן.

י.

נאָך דעם אַנפאַל אויף נאַוואַטשינסקי׳ן.

ווייטערע אײנצעלהײטען.

פון וואַרשע ווערט געמעלדעט: אַדאָלף נאַוואַטשינסקי, וועלכער איז, ווי בעוואוסט, בעפאַלען געוואָרען אויף אַ כוליגאַנישען אופן, און איבערגעפיהרט געוואָרען פון זײן וואוינונג אין דער לעשטשינסקע „אַכענאַ". זײן געזונד־צושטאַנד איז זעהר אַנ׳ערנסטער. בײ'ם אונטערזוכען בולט זענען די שווערע קלעפּ אין קאָפּ. בײדע אויגען זענען אָנגעשוואָלען. דאָס לינקע אויג איז אַזוי גע־שוואָלען, אַז נאַוואַטשינסקי קען עס גאָר נישט עפענען. אויף די פּלײצעס זענען געבליבען בלויע צייכענס. די לינקע האַנד איז שטאַרק צעקלאַפּט און אויסגעדרעהט.

און דער נאַכט פון שבת אויף זונטאָג איז דער פּערוואונדעטער נישט אײנגע־שלאָפען אויף קײן רגע. ער קען אויך נישט עסען. אַלע וואַרשעווער צייטונגען שרײבען, אַז די אַטאַקירער האָבען געהאַנ־דעלט לויט אַ פּלאַן, און פון ... בלויז די ... פון דער ... האָבען ...

אין דעם זעלבען מאָמענט האָבען דרײ פּערזאָנען זיך אַרײנגעריסען אין אויטאָ. אײנער פון די דרײ איז געווען אָנגעטאָן אין אַ פּאָליציי־מונדיר. צוליב דער פּינסטערניש האָט זי נישט געקענט פעסטשטעלען דעם גע־נויען נומער פון דער טאַקסאַמעטער. זי קען זיך אויך נישט דערמאָנען ווי די דרײ פּערזאָנען האָבען אויסגעזעהן. בעת זײ זענען אַרײנגעשפּרונגען אין אויטאָ האָט דער בעל־מחבר אויטאָ־פּאָליציי־מונדיר זיך אַנגערופען צו אַנדערע פון זײנע שותפים: „בראַטעק, גלבאַ!"

... נאַוואַטשינסקי האָט דאַן געזאָגט נאַוואַטשינסקי'ן אַנטקעגען דער האַנד און אַרײנגעפיהרט צו דער פּאָטריק „מעטראָ". די וועכטער האָבען אויסגעזאָגט ...

נישט פאָרגעקומען קיין פּאָגראָם אין פּאַניעוועזש.

וואַרשא. (יטא) אין פרײטאָג'דיגען נומער פון „קורער פּאָראַנני" איז גע־ווען אַ מעלדונג פון קאָוונאָ, אַז אין פּאַניעוועזש איז פאָרגעקומען אַ שרעקליכער פּאָגראָם, בעת וועלכען הונדערט יו־דען זענען דערהרג'עט געוואָרען, 415 יו־דען זענען פערוואונדעט געוואָרען און די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג פון פּאַ־ניעוועזש איז ... קיין קאָוונאָ. דאָס בּיוראָ פון דער יודישער טעלעגראַפען־אַגענטור האָט תיכף אָנגע־פרעגט טעלעגראַפיש אין קאָוונאָ צו די דאָזיגע ידיעה שטימט מיט׳ן אמת, אויף וואָס ס׳איז דערהאַלטען געוואָרען אַ תשובה, אַז אין פּאַניעוועזש איז קיין פּאָגראָם אויף יודען נישט פאָרגעקומען.

ראַספּוטינ׳ס באַנקיר.

ווער איז דער אַרעסטירטער דימיטרי רובינשטיין?

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אַרעסט פון געוועזענעם דירעקטאָר פון דער פראַנצויזיש־רוסישער באַנק און פערזענליכען דימיטרי רובינשטיין, וועלכער איז די טעג אַרעסטירט געוואָרען אין פּאַריז פאַר אַ גרויסער אַפערע, ברענגט דער בערלינער „בערלינער טאַגעבלאַט" אינטערעסאַנטע פּרטים: דער מיטרי רובינשטיין האָט מיט אַ צייט צוריק ... אַ לימיטירטע פילם־געזעלשאַפט, וועלכע האָט אַ פילם ... ראַספּוטין אויף אַ ... פון אַ גרויסען פּראָצעס. אַ נשטעלטער ... האָט גערעדט אויף ... און וואָס האָט אַנגעזעהן ... אין דער זעלבער צייט ... איז ... פון דער ... צווישען דער ... פון ... האָט ער אַ ... עס ... פון דער מלחמה איז רובינשטיין געווען ראַספּוטינ׳ס אַ פּרטנער און זײן פינאַנציעלער בעל־יועץ. זײנע שונאים האָבען איהם בעשולדיגט אין מלוכה־פערראַט צוליב וואָס ער איז געשטעלט געוואָרען צום קריגס־געריכט, אָבער זײנע קרובים און זײן פּאַטראָנאַטש האָט איהם אַרויסגעהאָלפען און ער איז דורכ׳ן געריכט בעפרײט געוואָרען.

ווען אין רוסלאַנד איז אויסגעבראָכען די רעוואָלוציע און רובינשטיין ענטלאָפען קיין שוועדען. דערבײ איז איהם געלונגען צו ראַטעווען אַ גרויסען טייל פון זײן פערמעגען. שפּעטער איז ער אַוועק קיין וויען, וואו ער האָט איבערגענומען די דאָרטיגע „מערקור" באַנק. אין וויען האָט מען רובינשטיין'ען ווידער אַמאָל אַרעסטירט צוליב זײנע אַפערעס אין דער באַנק. אָבער אויך דאָס מאָל איז איהם געלונגען אַרויסצודרעהען בשלום און ער האָט זיך געלאָזט זוכען גליק אין בערלין. דאָרט האָט ער געגרינדעט אַ נײע באַנק, וועלכע איז שפּעטער איבער־געגאַנגען אין רשות פון די געבריודער באַרמאַט. רובינשטיין האָט צום סוף זיך איבערגעטראָגען קיין פּאַריז, וואו ער האָט אָנגעהויבען זיך צו פערנעמען מיט גרויסע פינאַנץ־אַפערעס צוליב וואָס ער איז אַצינד אַרעסטירט געוואָרען.

די איינזאַמע שפּראַך.

פון ד״ר א. קאַראַלניס.

מען האָט ביז שפּעטער געמיינט, אַז עס זענען בלויז פאַראַן צוויי איינזאַמע שפּראַכען אויף דער וועלט — איינע איז באַסקיש, די צווייטע אַלבאַניש. אַלע אַנדערע האָבען מיט איטיצען אַ שייכות, האָבען ברידער, פעטערס, קרובים. אפילו אונגאַריש, וואָס האָט זיך אַ לאַנגע צייט געהאַלטען פאַר אַ פּעטער־יתום׳טער שפּראַך, האָט בעקומען לעבעדיגע קרובים. עס זענען געקומען צום לעבען — ד. ה. עס זענען אַרויף אויף דער וועלט־ביהנע עס די קליינע שפּראַכלעך, די מיניש, די טורקיש־טאַטאַריש, און אונגאַריש האָט דערקענט דאָ און דאָרט געהנטסקעט.

בלויז באַסקיש — אין די פּירענעען — שטעהט אַליין, ווי אַ מצבֿה, און האָט קיינעם נישט און ווייסט נישט פון וואַנען זי קומט, וואָר איהרע עלטערן זענען געווען, האָט נישט קיין ברידער. און אַזוי אויך די אַלבאַנישע שפּראַך, וואָס עס האָט אַמאָל גערעדט — ווי מען מיינט — אַלעקסאַנדער מוקדון, די שפּראַך פון אַכילעס. אַ שפּראַך, וואָס ווייסט ווער איהר זיידע איז געווען, אָבער דער טאַטע איז איהר פרעמד. אָבער בעדע — אי באַסקיש אי אַלבאַניש — פיהלען גאָר נישט, אַז זיי זענען יתומים. זיי לעבען, זענען, און עס איז זיי גוט. די מענשען, וואָס האָבען די דאָזיגע שפּראַכען, האָבען זיי ליב, לעבען אויף זיי כבוד, און די אַלטע קלאַנגען ווערען מיט יעדען דור, וואָס קומט, אַלץ יונגער, פרישער, לעבעדיגער. זיי זענען איינזאַם—פילאָלאָגיש — און עס אַרט זיי גאָר נישט.

און אָט אַ מאַראַראָקאָ. אָט איז אַ שפּראַך וואָס איז, לויט אַלע בעגריפען און נאָך דעות, סיי וויסענשאַפטליך סיי פּאָליטיש־סאָציאַלאָגיש, גאָר נישט איינזאַם. פּערקעהרט, שטעהט אין מיטען פון דער גרויסער שפּראַך־פאַמיליע, ווייסט גאַנץ גוט פון וואַנען זי קומט, ווער זי איז, וואו איהרע קוואַלען זענען. און נאָך מעהר — עס איז נישט די שפּראַך פון אַ בערגיקאַנטאָן, ווי די אַלבאַנישע אָדער די באַסקישע, פון אַ פערשפּאַרט פאָלק. פערקעהרט — עס איז די שפּראַך פון אַ פערשפּרייט — צו פערשפּרייט — און צעשפּרייט פאָלק. וואו הערט מען זי נישט? וואו רעדט מען זי נישט: איהרע קלאַנגען ציטערען אויף די סטעפּעס פון אוקראַינע און אויף די „פּאַמפּאַס" פון אַרגענטינע, אין דער הייסער בראַזיליען און אין דער קאַלטער סיביר, אין דרום־אַפריקאַ און אין צפון־אַמעריקע, אומעטום, וואו עס איז דאָ אַ ישוב, הערט מען זי. אַ קינד פון אַ מזרח־שטעטעל און אַ מערב־מאַמען, אַ בריק צווישען סעמיטישער און „אינדאָ־גערמאַנישער" קולטור.

העבראַאיש, דייטש, סלאַוויש — אַלע פאָרמען, אַלע וואָרט־בילדער צוזאַמענגעמישט אין אַ נייעם אינהאַלט. און דערפאַר איינע פון די צענטראַלסטע, איינע פון די מאָדערנסטע שפּראַכען. און ווייטער: איינע פון די ווייניגסטע שפּראַכען אין דער וועלט, וואָס איז אָנגעזאָפּט מיט יסורים, וואָס האָט אַ רעגיסטער פון זיפצען, פון בין־השמשות׳דיגקייט.

ווי דאָס פאָלק — ווי דער טרעגער פון דער שפּראַך.

ווי יודען — אַזוי יודיש.

דאָס פערשפּרייטעסטע, דאָס טומלדיגסטע פאָלק, און דאָס איינזאַמסטע.

אומעטום דאָ — און אין ערגעץ נישט פערוואָרצעלט. מיט אַלעמען — און קיינמאָל נישט מיט זיך אַליין.

וויל כבוד פון אַנדערע — יאָגט זיך נאָך אַ ברעקעל אָנערקענונג, פרעהט זיך ווי אַ קינד ווען מען זאָגט אַ גוט־וואָרט אויף איהם, מאַכט זיך נאַריש, חנפ׳עט — צוליב אַ גלעט אין באַק — אָט דאָס אַלטע, דאָס ערפאַהרענע, דאָס ציגייש־קלוגע יודישע פאָלק — און ביי זיך, צווישען זיך — אַ בזיון, וואָס דערנעהנט צו פעראַכטונג. „זע, אַ יוד!" — „אויך מיר אַ מציאה!"

און דער יוד, דער איינזאַמסטער צווישען אַלע מענשען, וואָס קען נישט זיין מיט זיך אַליין. און די איינזאַמסטע פון אַלע שפּראַכען, — די וואָס בעטראַכט זיך אַליין פאַר אַ בושה, פאַר אַן איבעריגען באַלאַסט, וואָס מען דאַרף אַראָפּוואַרפען בײ דער ערשטער געלעגענהייט.

קאָנט איהר זיך אויסמאָלען אַן איטאַליענער אָדער אַ דייטש, וואָס זאָל זאָגען: „איך קען נישט די שפּראַך פון מיין פאָלק"? עס איז גאָר אַן אומפערשטענדליכע זאַך. און טרעפט זיך אַמאָל, אַז איינער האָט באמת — צוליב צופעליגע, אויסנאַהמס־ווייזיגע סיבות — פערגעסען אָדער קיינמאָל נישט געלערנט זיין שפּראַך, שעהמט ער זיך דערמיט, בעמיהט ער זיך צו פערדעקען און ענטשולדיגען זיין פעהלער.

אָבער ווער פון אונז איז זיך נישט צוגעטראָפען מיט יודען, וואָס שטאָלצירען דערמיט וואָס זיי קאָנען נישט רעדען, וואָס פערשטעהען אַפילו נישט קיין יודיש? איך טרעף די סאַמע טעג אַ געוואוסטען אַהראַפּאָאישען יודישען כלל־טוער, אַליין אַ היסטאָריקער, און דוקא פון „אסף" — פון די פאָלקס־מאַסען. זיין פאָטער, מיר דוכט זיך, אַ בעל־מלאכה, געהאַט דאָס גליק צו ענדיגען — עס איז געווען זיבער פיר האָבען פאַר וואַרשע — אַ „שטעטעלע" קלאַסיגע אויסשליסליכקייט — גאַנצע פיר קלאַסען פאָלקס־שול אין דער היים, אויסגעלערנט זיך דאָרט אַביסעל רוסיש, וויטעבסקער רוסיש — און איז פון דעמאָלס אַ „רופאַק". וואוינט שוין אַ יאָהר פינף־און־צוואַנציג, דרייסיג הייט פון רוסלאַנד, בעשעפטיגט זיך אַלץ מיט יודישע ענינים — אויסשליסליך און איבערצייגט — און פונדעסטוועגען: „ווי ווייד ווערען, יאַ ניע גאַוואָריו נאַ „זשאַרגאָניע"" — „איהר ווייסט דאָך, איך קען נישט רעדען קיין זשאַרגאָן".

אמת, ער וויל מען זאָל שרייבען וועגען איהם אין יודישע צייטונגען, מען וואָלט אַפילו געקאָנט מוחל'ן ביי איהם, ער זאָל שרייבען פאַר יודישע צייטונגען — בפרט אין אַמעריקאַ, וואו מען צאָהלט „ביי" דאָלאַרס — אָבער אויסלערנען קיין יודיש — דאָס נישט. עס איז אונטער זיין כבוד.

איך טרעף אַנ׳אַנדערען, אַנ׳אַדוואָקאַט, אַ פערטרעטער פון אַ יודישער צייטונגס־אונטערנעהמונג. מיר זענען ביי אַ זיצונג, ער נעהמט דאָס וואָרט — צופעליג פערשטעהען די מתחשבים דאָרט נישט קיין רוסיש, רעדט ער אַ מין געבראָכענע פעלדשער־קאָזירען דייטש. „איהר ווייסט דאָך, איך קען נישט קיין יודיש" — איז ער זיך מודה און שמייכעלט דערבייט צופרידען: איהר זעהט, וואָס פאַר אַן אינטעליגענט איך בין.

פון שעמען זיך ביז פּטור ווערען איז אַ שפּאַן. און קאָס, זעהר קאָס, איז דער שפּאַן שוין געמאַכט. עס איז באמת אַנ׳איינציגע דערשיינונג אין דער וועלט: אַ פאָלק, וואָס ווערט פּטור זיין שפּראַך.

דוכט זיך, אַזאַ פּשוט׳ע, אַזאַ פערשטענדליכע זאַך: עס ווערט געגרינדעט אין ירושלים אַנ׳אוניווערזיטעט. דערווייל נאָר אַ שוואַך פאַר אַ העגנעלאַכטער, מייסטער געקרעניש. ווייל דער ניו־יאָרקער „טאָג" זאָגט צום שוואַך צוגעבען אַ שטיקעל העגנעלאַכטער. און עס ווערט בעשלאָסען צו שאַפען אַ יודישע קאַטעדרע, אַ סעמינאַר, אַ פּראָפעסור פאַר דער יודישער שפּראַך. אַלערדינגס אין קאָרדינאַט—אַלערדינגס בעזאָרגט: די שפּראַך פון לימוד וועט זיין העבראַאיש, מען זאָל, חלילה, נישט פערוואונדען דעם אהרעלען און ריינען פּלאַסטישען גערוח פון דעם פּאַלעסטינאַ ישוב, עס זאָל זיך פאַר קיין שום יודען נישט געדאַכט—נישט דערהערען אין די געהייליגטע ווענט אַזאַ פּראָפּאַנער קלאַנג, ווי דער קלאַנג פון דער שפּראַך, וואָס דער בעל־שם האָט גערעדט, וואָס ר' נחמן בראַצלאַווער האָט איינגעשפּונען אין זיינע מעשׂיות, די שפּראַך פון יודישע לעבען און הונדערטער יאָהרען פון טראַכטען און שאַפען.

אָבער דאָס איז נישט גענוג. עס איז אַלץ נאָך נישט כשר. און מר. נאָרמאַן בענטוויטש און הער אוסישקין מיט די הערען יעלין און קלויזנער — זיי פּראָטעסטירען. וואָס אַרט עס זיי? און ווען צ. ב. עס זאָל איינפאַלען איינעם אַ יודען פון פּראָווינץ צו גרינדען אין ירושלים אַ קאַטעדרע פאַר פּערסישער פילאָלאָגיע, און דערצו נאָך געבען דעריף הונדערט טויזענט דאָלאַר, וואָלטען נישט מר. בענטוויטש און הער אוסישקין און דער „יהדות ואנשות׳דיגער" דר. קלויזנער, דער בר־פלוגתא פון ווילהעלם ד״ר ... אין דער יחוס־פראַגע— זיך געמט אויסצוזוכען פאַר דאַנקבאַרקייט און געזאָגט: „תודה רבה!" — אפילו אויף פּערסיש!

און עס איז דאָך אַזוי נאַטירליך, וואָס איז אַנ׳אוניווערזיטעט אָהן קאַטעדרעס, אָהן סעמינאַרען, אָהן לעקטורען, אָהן פּראָגראַם און אָהן געלט?

אָבער — עס קומט צו „יודיש" — דער שפּראַך פון דעם רוב פון יודישען פאָלק — און זיי פערשטעלען זיך, דער ענגלענדער מר. בענטוויטש, דער האַלב־סטאַד׳ישער ה׳ יעלין און די אָדעסער אוסישקין און קלויזנער, דאָס פנים פאַר בזיון און שרייען: „נאַך — לא מעוקצך ולא מדובשך". יודיש! אַ חילול השם! יודיש—ירושלים וועט צום דריטען מאָל חרוב ווערען, אַ חילול פאַר דעם הר הצופים!

קלויזנער געדענקט נאָך אַלץ „שפחה" — די דינסט, וואָס דערמאָהנט זיך אַקעגען דער בעל־הבית׳טע, דער האַרין, דער העבראַאישער שפּראַך. ער פערגעסט נאָך, אַז די צייט פון „שפחה׳דיגקייט"

(ענדע — זײט. 4)

דער מענש פון אַ גאַנץ יאָהר.

די השגות און בעגריפען פון דורכשניט־מענש.

II.

דער דורכשניטסמענש האָט ליב צו געברויכען דעם אויסדרוק: „מ׳פון האָבען אַ געזונטען מענשען־פערשטאַנד".

אַ „געזונטער מענשען־פערשטאַנד" אויף זיין לשון הייסט קלוגקייט, מבטל צו זיין יעדען נייעם געדאַנק, יעדען חכמה־דיגען אידעאַל, יעדע דערהויבונג און בעגייסטערונג פון דער מענשליכער נשמה, יעדען גייסטיגען שוואונג. דאָס זענען אַלץ נאַרישע זאַכען. אַמאָל שעמט ער זיך דאָס עפענטליך צו זאָגען, ביי זיך אָבער טראַכט ער דאָס שטענדיג.

דער דורכשניטסמענש איז אַ דעם־שונא — טיף אין הערצען — יעדער גרויסער, יעדען אויסנאַם־מענש, יעדען ווירקליך אויסערגעוועהנליכען, ווי יעדען פרישען, לעבעדיגען און שאַפערישען געדאַנק.

ער בעהאַלט אָט עס די שנאה פון פרעמדע אויגען, און זעהר אָפט פון זיך אַליין.

אין שטילען קאַמף געגען גרויסע געדאַנקען, געגען גרויסע גייסטן, איז ער שטענדיג בעהאַלטען. זעהר וואַכזאַם ... פּראָוואָצירען, אַלטע, פערשימלטע ... אַבּשולדיגען, פילפלען ... צו דעקען. ... און ...

פון ראובן בריינין.

... פון כלומר'שט אַ בעקאַנטערען — איך האָב אין הערצען איז ער אָבער שטענדיג אַרויסגעפאָלגט.

ער קען זיך קיינמאָל נישט אויסהאַלטען — איהם פעלען פליגעל.

ווען דאָס גייסטליכען מענשען געפליגעלט ... צו פערווירקליכען אין לעבען זיין געדאַנק, זיין וואונש — דאַן פרעגט זיך דער דורכשניטסמענש, דער מיטעלמעסיגער, אויסרופענדיג: „איך האָב דאָס שוין פריהער געהאַלטען פאַר אַ משוגעת, איך האָב שוין געראַטען גלויבען, אַז פון דעם וועט גאָרנישט אַרויסקומען!"

טיף אין הערצען וויל זיך דער דורכשניטסמענש וויסען צו אויסטראַכטען אַלע מענשען, וואָס צושטערען דיך אויס דעם גרויסען גאַניעלישט. דורך זייער גרויסען און שעפערישען גייסט. אַזוי ווי עס איז איהם אומעגליך צו אויסטראַכטען און פערטילגען די אויסערגעוועהנליכע מענשען — פרעגט ער אויף זיי אַ בע־האַלטענע שנאה. מיט זיין קלייניגקייט פילט ער, מיט זיין ריינען ליבען שמייכלט ער, וואַרט ער דאָס ביז אַ צייט.

* * *

דער דורכשניטסמענש איז צו דערקע־נען אויך דורך דעם, וואָס ער האָט נישט קיין אייגענע מיינונג נישט נאָר וועגען אַנדערע, אָבער אויך נישט וועגען זיך אַליין.

ער טאַפּט זיך אַליין מיט דער מאַס. וואָס אַנדערע מעסטען איהם. שטענדיג איז דער מיינונג פון אַנדערע, זיין ווערט אין זיינע אויגען.

ער איז גרייט צו האַלטען זיך זעלבסט פאַר אַ שוטה, פאַר אַ שלומיאל, פאַר אַ גאַרנישט, ווען אַנדערע האָבען דאָס מיינונג איבער איהם.

ער שאַצט זיין אייגענעם ווערט לויט זיין אויסערליכען קראַפט, מאַלט ער דורך אין דער וועלט — מאַלט ער אין זיינע אייגענע אויגען.

דער מענש פון גאַנץ אָבער ווייסט זיין אייגענעם ווערט אין זיין אינערליכער קראַפט, אַפילו דאַן, ווען אַנדערע זעהען איהם אינגאַנצען מבטל און פערכען איהם צו גאַרנישט.

דער מיטעלמעסיגער מענש האָט נישט אויף צו הויך דיין קאָפּ, ווען ער איז פּראָמינענט, ווען מענשען וואַכען צו וואַלגערן זיך אין זיין שטויב, ער שעמט זיך נישט אינגער, ווען ער אַרבעט זיין לויב פון אַלע זייטען. ער ווערט דאָס ריכטיגען ווערט און שטאַנדהאַפטיגקייט פון זיינע מענשליכען לויבגעזאַנג.

דער דורכשניטסמענש אָבער ווערט ווי פּעטער׳שמיר פון לויבגעזאַנג. און ווען איהם גליקט עס אין דער אויסער־ליכער וועלט, ווערט זיין גייסטעגע־קייט נאָך פערגעבענגערט.

דער דורכשניטסמענש איז קראַפלג־רען נאָך דעם, ווען ער שוויגט בײ׳ן גרייטען שטראָם. ווען ער שלעפּט זיך מיט דער גרויסער טאַקט.

דער בעגייסטערטער מענש שוואַכט נאָך דעם, ווען ער קעמפט געגען שטראָם, נאָך דעם, ווען ער טוהט זיך עס פון דער טאַקט.

ווי קאָן געלעזט ווערען די דירות-פּראַגע?

ווי זעהט אויס דער רעגירונגס-פּראָיעקט וועגען פערלייכטערן די דירות-נויט? — צי קאָן די פּראַגע אויף דעם פאָרגעלעגטען אופן פערענטפערט ווערען? — וואָס עס דאַרף פּאַקטיש געטאָן ווערען.

הגם ס'זענען שוין געמאַכט געוואָרען אומצעהליגע פּרובען צו לעזען די שווערע דירות פּראָגע אין פּוילען, איז נאָך אַלץ דער דירות מאַנגעל אויף א העכער נישט קלענער געוואָרען. פערגלייכענדיג די צי-פערן פון די דירות רעפּוציט צו די ציפערן פון די וואוינונגען, וועלכע זענען אין משך פון די לעצטע 4 יאָהר אויסגעבוים געוואָרען, מוזען מיר קומען צום אויס-פיהר, אַז די רעזולטאַטען, וועלכע זענען דערגרייכט געוואָרען ביז איצט אויפ'ן ראַיאָן געביט זענען זעהר קלאָגעדיגע. ווארשא נויטיגט זיך אין 400 טויזענד צימערן, לאָדז — אין 250 טויזענד און אין גאַנצען לאַנד נויטיגט מען זיך אין אַנדערהאַלבען מיליאָן דירות. און משך פון די לעצטע 4 יאָהר זענען קוים אויס-געבוים געוואָרען 10 טויזענד מיט 244 צימערן.

ס'האָט געטראָפען, אַז א ראַיאָן דער כמעט בוי-ליאַציע הלוואה וואָס מעגליך זאל אינטערעסירען אויסלענדישע קאַפּיטאַליסטען אויפ'ן בויען מאַקסימאַל. ס'האָט זיך צוגער אויסגעוויזען, אַז צוליב די פערזענליכע פון אַמעריקאַנער באַנק קאָמאַרציים קאָן מען די געלטער פון דער הלוואה נים אויסנוצען אויף בוי צוועקען. צוליב דעם איז דאָס מיניסטעריום פאַר עפענטליכע אַרבייטען אַרויסגעטרעטען לעצטענס מיט א נייעם פּלאַן, וועלכער זאָל גרינדליך רעגולירען די אויפבוי אַרבייטען, שטי-צענדיג זיך אויף רעאַלע פינאַנציעלע און טעכנישע מעגליכקייטען.

דער האַוויטער פּראָיעקט זעהט פאָר צו לעזען די דירות פּראָגע דורך: 1) פער-טיילונג די בוי הלוואות, 2) געבען בוי-טעג און גרויסע קרעדיטען אויף דעם דאָזיגען צוועק. דאָס בולינער שטאַטס-בוי הלוואות וועט די רעגירונג ווערבא-לען דורך אַחריות מלוכה און גמי-לען פאָרען אויפ'ן פּרייז פון 20 ביז 30 פּראָצ. פון פאַר דעם מלחמה'דיגען ווערט א חוב דעם זאָלען געמאַכט ווערען בע-דינגונגען הנחות ביים אָפּצאָהלען בוי מאַטעריאַלען. אַלע שטאַט פערוואַלטונ-גען וועלען אויך זיין געצוואונגען אויס-צושטעלען אומזיסטע צוגעלט און צו-טענט פּאַטריטען. אויף אַזאַ אופן וועלען די בוי הוצאות פערקלענערט ווערען אויף 75 פּראָצענט פון דעם פאַר מלחמה'דיגען פּרייז.

די הלוואות אויף בוי צוועקען זאָלען געגעבען ווערען פון דעם שטייער פון די אומ-שוועגליכע נעמער, וועלכער וועט בעש-טרעפען פון 1. אפּריל 1928 7 פּראָצ. פון דער ברוטאָ הכנסה פון די הייזער. רעכטס וואָס אָבער דער מאַכט-כאַשען שטייער פון די הייזער נישט פערגרעסערן ש' בוי איצט נאָר 50 פּראָצ. פון מלוכה-שטייער, נאָר נאָכגעב 300 פּראָצ. ה. ת. אַז דער מלוכה שטייער צוזאַמען מיט'ן קאָמונאַלען שטייער וועלען בעטרעפען 29 פּראָצ. פון די ברוטאָ הכנסות פון די הייזער. דער דאָזיגער שטייער זאָל גע-נומען ווערען שוין פון 1. אַפּריל 1928. דערביי וועט פערשטעהט זיך, אַמאָל א דעלעגאַט ווערען דאָס דירה געלט פון די איינצעלנע וואוינונגען, אויך פון די דירות, און וועלכע ס'וואוינען אַרביי-טער, וועלכע צאָהלען מכלל נישט קיין דירה געלט. פון דעם דאָזיגען שטייער, גלייבט דאָס מיניסטעריום פאַר עפענט-ליכע אַרבייטען, איינצונעהמען יעהרליך 90 מיליאָן זל. צוזאַמען מיט'ן מלוכה-שטייער און דעם שטייער פון לאָקאַלען אינוועסטיציעס 185 מיליאָן זל.. די רעגירונג רעכענט זאָל אַנגעווענדעט ווערען אויף צו געבען קליינע פּריוואַטע הלוואות (פון 1 ביז 8 פּראָצ.) אויפ'ן צוזאַמען היפּאָטעק ביז א סומע פון 50 פּראָצ. פון די בוי הוצאות. רעכענענדיג הערדיגע, אַז אויפ'ן שלעכטען היפּאָטעק קאָן מען בע-קומען פּריוואַטע הלוואות אויף 9 פּראָצ. יעהרליך, וועט פאַר דער בוי פּראָצענט.

אַז יעדעס יאָהר וועלען קאָנען אויסגע-בויט ווערען 46 טויזענד נייע צימערן רעכנענדיג, אַז א צימער וועט קאָסטען 4 טויזענד זל.

די פערוואַלטען, וואָס וועלען געניסען פון די דאָזיגע הלוואות, וועלען זיך מוזען פערפליכטען צו פערהיטען די דירות פון די נים גענויטיגטע חמוצר הערך השר פערמיטלונג פון די שטאַט פערוואַלטונ-גען, רעכענען דארפען די מאַגיסטראַטען פערשטימען די הויך פון דירה געלט אויף אַזאַ אופן, אַז ס'מאַר נישט קאָסטען מעהר ווי 20 פּראָצענט איבער דעם פרייז פון דירה געלט, וואָס ווערט גע-מען לויט'ן לאַנדאַמאַרען שעי"ג געזעץ.

דער דאָזיגער פּראָיעקט וויל אַזוי אַרום רעגולירען פון טויזענד פערקס די אויף בוי אַרבייטען, הגם אין דער רעגירונגס און אין דער דירה-פּראַגע-ענטשיידונג פון דאָ-זיגען פּלאַן קאָן מען שטאַרק צווייפלען. ס'איז קודם כל א גרויסער ספק, צי פריי-וואַטע קאַפּיטאַליסטען וועלען חשק האָבען צו באַרגען געלט אויף 9 פּראָצ., בעת דאָס דירה געלט וועט לאַנדאַמאַלירט ווע-רען דורך די מאַגיסטראַטען און מ'וועט נישט טאָרען נעמען קיין הויכע פּרייזען. און מאַכען צוליב דעם וועלען אַזוי א גרויסער ספק, צי ס'וועלען זיך געפינען פערזאָנען, וואָס זאָלען וועלען אַהערגעבען צו בויען הייזער.

ס'איז אויך א גרויסער ספק צי ס'וועט זיך לאָזען אַריינפיהרען און דער שטאַט דאָס איינציהען 28 פּראָצ. שטייער פון די ברוטאָ הכנסות פון די הייזער. דער דאָזיגער פּראָיעקט איז אויסגעאַר-בייט געוואָרען לויט'ן מוסטער פון ענגלאַנד און פון דייטשלאַנד, אָבער די פערהעלט-נישען אין די דאָזיגע לענדער זענען אַ סך אַנדערע ווי ביי אונז, און יעדער זאַך וועלכער איז נישט אויפ'ן אָרט. און פאַרהאַן א קאַפּיטאַליסטישער מאַ-נאָפּאָל, וועלכער פּרובירט צו'צוטן קאַ-פּיטאַליסטישע פּאַלאַטיק און צוליב'ן רעם בעמיחט זיך דער קאַפּיטאַליסטישער שטאַט ראָס צוזאַמענגעמען די פּוילע הכנסות פון די קאַפּיטאַליסטען. מיר זאָגען דער-ריבער פון די קאַפּיטאַליסטען נישט געבען קיין ביישפּיל. און דעם השפּלאַגער ווי דער העכסטער האָט אויף צום 120 פּראָצענט אין נאָר פון דעם פאַר-מלחמה'דיגען פּרייז. דערפון נעמט מען אַרויס 40 פּראָצענט שטייערען, פּלייבט נאָר פאַר די הויז אייגענטימער 80 פּראָ-צענט. פון אונז דאַרפען מיר דאָס דירה געלט נישט איבערשטייגען די סו-מע פון 100 פּראָצענט פון פאַר מלחמה-דיגען פּרייז. און נאָך בעטרעפט עס נאָר 58 פּראָצענט און וואָלט זיי זאָלען דאַרפען דערפון נאָך אָפּצאָהלען 28 פּראָ-צענט שטייערען, וואָס פאַר די הויז איי-גענטימער בלייבען אַ נישטיגע סומע.

צוליב די דאָזיגע אַלע טאַטזאַכען און דערינגער זעהר צווייפעלהאַפט, צי דער פּלאַן פון מיניסטעריום פאַר עפענטליכע אַרבייטען וועט קאָנען לינדערן די דירות נויט. מיר רעכענען צו לעזען די דירות-פּראַגע מוז מען געבען פּרייע איניציאַ-טיווע די בוי אונטערנעהמער און נישט פערגרעסערן זייער וועגען דער הויך פון דירה-געלט. פון דער צווייטער זייט אָבער מוז מען געבען בוילינגע בוי קרעדיטען און צוזאָגען די אונטערנעהמער, אַז זיי זאָ-לען בויען אַמאַנציפּירטע וואוינונגען, און וועלכע מיר גליטנען זיך אויפ'ן שטאַרקסטען אין נישט גרויסע דירות, ווי ס'האָט זיך פּראַקטיצירט ביז איצט. נאָר אויף אַזאַ אופן, וועט מ'וועט נישט שטעלען קיין פערגעבנטען וועגען דער הויך פון דירה געלט און מ'וועט געבען בוילינע קרעדיטען, קאָן ראַדיקאַל געלעזט ווערען דאָס וואוינונגס פּראָבלעם.

ד"ר ב. ס.

א לאַנד, וואָס ציהט איהר יחוס פון שלמה המלך, האַלט זיך אויף שקלאַפעריי.

וועם אַמעריקאַנער קאַפּיטאַל בעפרייען די שקלאַפען פון אַביסיניען?

אַביסיניען, אָדער עטיאָפּיע, דאָס לאַנד, וואו דער בעקאַנטער יודישער פאָרשער, ד"ר פיימלאָוויטש, האָט ענטדעקט די פאַלאַשען, די שוואַרצע יודען, איז, ווי באַוואוסט, א גיהנום נישט בלויז פאַר אונזע-רע שוואַרצע ברידער, נאָר אויך פאַר דער גרויסער מעהרהייט פון דער אָרטי-גער איינגעבוירענער בעפעלקערונג.

דער הערשער פון לאַנד בעריהמט זיך, אַז ער ציהט זיין יחוס פון דער מלכת שבא און פון שלמה המלך, אָבער די דערטיגע רעגירונג איז בערבאַריש גע-שטראָפט מיט יודישע בעגריפען פון ספּע-ציאַלען יושר. שקלאַפעריי הערשט דאָרט אומבעשטערט. די אייניקלעך פון דער מלכה שבא האָבען די אינסטיטוציע פון שפּחות און יובל נאָך אַיעם, אין דעם 20. יאָהרהונדערט, נישט אָפּגעשאַפט.

„מאַמערי, דער איצטיגער פּרינץ-רע-גענט, דער „לייב פון יהודה", ווי ער רופט זיך, האַלט זיך פאַר א פרומען קריסט. מיט א פּאָר יאָהר צוריק האָט ער מיט זיין פּאַמיליע בעזוכט ירושלים און בעזעסען א היוים דער „הייליגען קבר", אָבער פון סאָציאַלע לעהרען האַלט ער נישט.

בליהט דאָרט שקלאַפעריי פון אַנ-געהאַלט. אין אַנדערע לענדער האָט מען שוין לאַנג אָפּגעשאַפט לחוב-איינגעבטוט, אין אַמעריקא זענען הונדערטער טויזענ-דער מענשען אומגעקומען אין בירגער-קריג מיט עטליכע און זעכציג יאָהר צוריק, כדי צו בעפרייען די שוואַרצע שקלאַפען, און אין אַביסיניען ווערען די איינגעבוירענע פעלקס-קינדער געהאַלטען אין שקלאַפעריי און אַלע — די שקלאַפען געגנבעבענע — האַלטען, אַז אַזוי דאַר-פונג איז גאַנץ יושר'דיג.

אַביסיניעס אַריסטאָקראַטען און פּריצים האָבען זיך לעצטענס אָנגעהויבען דער-קענטען צו די קולטורעלע לענדער. די ערשטע זאַך, וואָס זיי האָבען געגנאָשט פון ציוויליזאַציע, איז א גרויסער חשק נאָך מעהר צו עקספּלואַטירען זייערע שקלאַפען.

א ריינגעדער-פאָרשער פון דעם שי-טאַנג'ער טונעאָס פון נאַמיר-געשיכטע, מר. דוואַיטס ע. באָום, וואָס האָט זיך נישט לאַנג צוריק פּוריקגעקעהרט פון אַביסיניען און דאָרט איינגעבעטען פּערזענ-ליכען א פּוך וועגען זיין רייזע, דער-צעהלט וועגען אַביסיניען פאָלגענדעס:

„מאַמערי, דער פּרינץ-רעגענט, האָט מיר פערזיכערט, אַז ער וואָלט בעפרייט אַבשאַפען שקלאַפעריי אין זיין קעניג-רייך, אָבער דאָס איז אומעגליך. די שקלאַפען, זאָגט ער, זענען אַזוי אומוי-סענד, אַז זיי וואָלטען נישט געקענט געפינען פון וואָס צו לעבען, ווען מען זאָל זיי פּלוצלינג בעפרייען. באַלד, ווי בען האַלט זיי פרייגעלאָזט, וואָלטען זיי געמוזט זיך אַבערגעבען ערגעץ אין די הילדרענישען און ווערען באַנדיטען. אַלס רעגירער איז ער, פערשטעהט זיך, אינטערעסירט אין אויפהאַלטען גענוג און אָרדנונג. דערפאַר, זאָגט ער, מוז ער האַלטען אויפהאַלטען די שקלאַפעריי.

„אַבעסעטען קאָן מען גליקליך מאַכען די שקלאַפען, זאָגט ער, ווען מען זאָל צוציהען אויסלענדישען קאַפּיטאַל קיין אַביסיניען, זיין רעגירונג, האָט דער רעגענט געזאָגט, איז גרייט צו געבען אויסלענדער גרויסע לאַנד-קאָנצעסיעס אויף 25 ביז 56 יאָהר און גאַראַנטירען די קאָנצעסיאָנערען גענוג שקלאַפען-אַר-בייטער. די אויסלענדער וועלען לאָזען קאָנען דינגען ביי די שקלאַפען-איינגע-טימער גענוג מענשען פאַר א כמעט לוין.

„מאַמארי האָט נאָך א גוטען פּלאַן: א העלפט פון דעם געלט, וואָס די אויס-לענדער וועלען צאָהלען פאַר שקלאַפען-אַרבייט, וועט געהן, זאָגט ער, פאַר די שקלאַפען-איינגענטימער און די צווייטע העלפט וועט געזאַמעלט ווערען אין דער רעגירונגס-קאַסע און מיט דעם געלד וועט מען נאָכדעם די שקלאַפען אויס-קויפען פון שקלאַפעריי. נאָך זיין חשבון, קומט אויס, אַז א העלפט פון דעם לוין, וואָס די אויסלענדער וועלען צאָהלען פאַר די שקלאַפען, וועט זיין גענוג צו בעצאָהלען די בעלי-בתים פאַר זייער פערשליבען „אייגענטום".

„דאָס בין איך גרייט צו טון, זאָגט דער פּרינץ-רעגענט, אויב אויסלענדישע קאַפּיטאַליסטען וועלען אַהערצו קומען ענטוויקלען דאָס לאַנד, וואָס איז רייך אין נאַטור-אוצרות, וואָס ווערען נאָך נישט בענוצט. אַביסיניער בעזיצט גאָלד, זילבער, פּלאַטין און אַנדערע מינעראַלען. ווען די נאַטור-רייכטימער פון לאַנד וועלען ווי געהעריג אויסגענוצט ווערען, וועט געשאַפען ווערען גענוג געלט צו בעפרייען די שקלאַפען פון דער נאַנצער מדינה און אויסצופיהרען אַלע נעמאַלטען פון מאַסע און רעפאָרמאַציע. צום סלאַף, זאָגט דער רעגענט, האַלט ער מיט פּער-בעסערונג דורכצופיהרען".

די פעלקער-ליגע, דערצעהלט מר באָום, פּרובירט ווירקען אויפ'ן הערשער פון עטיאָפּיע, ער זאָל אָפּשאַפען די שקלאַ-פעריי, אָבער ביז איצט איז קיינע וואָס אויפגעטאָן געוואָרען. איבער'ן דרוק פון דער פעלקער-ליגע איז נאָר איינגעפיהרט געוואָרען איין רעפאָרם: מען מאַר שוין מעהר דאָרט נישט איבערפאַלען פּרידליכע איינוואוינער און פערשקלאַפען זיי, — ווי מען פלעגט עס טון ביז איצט. פאַר אַזא איבערפאַל און פערשקלאַפונג קומט איצט טויט-שטראָף.

—0—

די אינזאַמע שפּראַך.

(ענדע פון זייט 3).

איז שוין פערביי, פערזיפּט, פערליהש און קולטורעל. ער פערגעסט, אַז די וועלט פון 1927 איז אַנדערש, ווי אין 1900, אַנדערע צייטען — אַנדערע פויגעלען, אַנדערע לידער. א ליד פון פריעהער פאַר יעדער קולטור-פערוועגליכקייט. און אויך פאַר דער יודישער.

איך וויל דאָ נאָך נישט אַרייננעהמען אין דעם עצם פון דער פּראַגע: יודיש אָדער העברעאיש אין פּאַלעסטינע. איך גלויב, אַז סוף כל סוף איז דאָס נישט אונזער עסק. לאָז זיך פּאַלעסטינע אַליין פערנעמען מיט דעם פּראָבלעם. אַזוי וואָלט עס בעדאַרפט זיין אויך אַלע גע-ביטען, אַפילו אויך דעם עקאָנאָמישען. „פּאַלעסטינע פּאַרא רע סע". זי וועט זיך אַליין מוזען אַרויסדראַפּען פון איהרע שווערע פּצעס, און אויך פון די, וואָס די קנאים פון יעדער ריכטונג האָבען אויף איהר אַרויסגעלייגט. און פּאַלעסטינע וועט אויך פריהער אָדער שפּעטער, מוז-ען קומען צו דער גלייכער פערשטענ-דעניש פון דער צייט. מען קאָן נישט אַרומגעהן גאַנצע טעג, אַלע 363 טעג אין יאָהר מיט א קדושה-שיין אויפ'ן קאָפּ אָדער, ווי דאָס אַלטע יודישע בילד איז — מיט תפילין און מיט דעם טלית. נישט אין וועכטער איז הייליגקייט. און נישט

אין אותיות.

און בנאמנות — אין דעם העברעאיש פון איתמר בן אבי אָדער פון דעם „דואר-היום" איז דאָ הייליגער חמשך פון דורות, ווי אין דעם יודיש פון מענדעלע מוכר ספרים אָדער פון פּרץ.

גוט — ווילען די קנאים פון ארץ-ישראל האָבען אויפבעדריגט א שפּראַך-קאַמף, א קולטור-קאַמף — וועלען זיי איהם האָבען, וועלען זיי עפּריים להלוען דעם יונגען ישוב פון גרויסען יודענטום, פון כלל-ישראל, לען זיי איזאָלירען פּאַלעסטינא און דער-מיט די יודישע מאַסען אין אַלע איבע-ריגע לענדער, זאָלען זיי עס פּרובירען. און ווילען זיי ריזיקירען די צוקונפט פון פּאַלעסטינא פאַר זייערע חובבי-ציון'דיגע, אַלטמאָדישע, שפּראַך-פּאַנאַטישע פּרינציפּען —וועלען מיר דאָס נישט דערלאָזען. זענען דערוויל נאָך נישט די בעלי-בתים פון ארץ-ישראל. דערוויל האָבען מיר נאָך א שטיקעל דעת —און עס וועט זיין א פרוילינגער טאָג פאַר דעם יודישען פאָלק—און נאָך מעהר פאַר ארץ-ישראל ווען עס וועט צעריסען און צעשניטען ווערען די פאַמירענע בריק צווישען יו-דען און דעם לאַנד פאַר יורדן.

גאָלד, בלוט און פרויען.

א ראָמאַן פול מערקווירדיגע איבער-לעבענישען און ליידענשאַפטען.

(189-טע פאָרזעצונג.)

— אפשר קענט איהר דעם מאַן, וועלכער שרייבט זיך אונטער יוליוס קאָקענ...

— פון וואַנען זאָל איך איהם קענען?

— דאַן ענטשולדיגט, הער מאַראַן, וואָס איך האָב אייך בעאונרוהיגט מי[ט] דעם דאָזיגען בריף!

איך וואָלט געוואָלט העלפען צומדידען, ווען איך וואָלט קענען גע-[...] אויסקונפטען וועגען דער דאָזיגער פּערזאָן. אַלזאָ, מאָרגען ברענג איך אייך די דאָקומענטען, וועלכע זענען נויטיג צו אונזער אַרבייט.

ער האָט זיך לייכט פערנייגט און איז אַרויסגעגאַנגען. דער גייסטליכער האָט איהם נאָכגעקוקט ביז ער האָט זיך אַרויסגעזעצט אין דער קאַרעטע.

— איך בין זיכער, אַז ער וויסט וועגען דעם אַלעמען מאַן! — האָט ער גע-ברומט צו זיך אַליין — עס איז העכסט וואַהרשיינליך, אַז ער וויסט פון די מער-דער, וועלכע האָבען אַרמאָרדעט דעם בישאָף. וואָס העלפט עס אָבער? איך האָב נישט קיין בעווייזען. איך קאָן ניט אויסטרעטען געגען איהם עפענטליך און שרייען אַז ער איז דער מערדער! איך מוז וואַרטען, איך מוז זוכען, איך מוז פערשען און קלערען ביז איך וועל עפּעס געפינען, ביז איך וועל האָבען בעווייזען. דאַן וועל איך אויסטרעטען עפענטליך.

נאָגי איז געזעסען זעהר אונרוהיג אין זיין קאַרעטע און זיך געדרעהט פון איין אָרט אויפ'ן צווייטען. ער האָט זעהר גוט פערשטאַנען, אַז דער גייסטליכער האָט אויף איהם א פערדאַכט. צום ערשטען מאָל אין זיין לעבען האָט ער אָנגע-הויבען מורא צו האָבען.

— דער בריף קען פיהרען צו עפּעס נייעס — האָט ער געמורמעלט — ער קען רינגען אַלעס בעוויזן. ווען דער יוליוס קאַרנאָל זאָל ווירקליך קומען אַהער און זאָל דערקענען די גרעפין איז ווירקליך שלעכט. דער גייסטליכער ווערט מיר צו קלוג. ער וויל נאָך וויסען פּרעמדע געהיימניסען. אָך! איך בין אַליין שולדיג! פאַרוואָס האָב איך נישט געגעבען ראַבערט'ן מיט זיין פּאַרטפעל! פאַרוואָס האָב איך איהם געלאָזט ליגען אין וואַלד? עס איז שוין פערפאַלען! דערווייל קען דער גייסטליכער נאַרישעס טאָן. לאָז ער זיך העלטען מיט זיין פערדאַכט. ער האָט זיך אַרויסגעבויגען פון זיין קאַרעטע און געהייסען דעם קוטשער פאָהרען צום שלאָס טאָקי.

אין א פערטעל שעה אַרום איז ער אָרומגעגאַנגען אין גרויסען זאַל פון שלאָס טאָקי. די גרעפין האָט איהם אויפגענומען זעהר פרײַנדליך און איהם געפרעגט, וואָס ער מאַכט און וואָס די גרעפין ראַדעצקי מאַכט.

— גנעדיגע גרעפין, איך האָב דעם כבוד אייך איינצולאַדען אויף א מיטאָג, וואָס די גרעפין פאָן ראַדעצקי גיט אין האָנאָר פון איהר טאָכטער אין אויגוסט.

— דעם אכטען? — האָט די גרעפין איבערגעפרעגט — פאַרוואָס זאָלט איהר נישט וואַרטען ביז מאַקס וועט צוריקקומען?

— מאַקס קען זיך נאָך געפינען עטליכע טעג אין בודאַפּעשט און די גרעפין האָט שוין געמאַכט אַלע פאָרבערייטונגען.

— איך וועל געוויס קומען.

— וועט פרייליין עלווירא אויך קומען?

— איך האָף, אַז אויב זי וועט זיך פיהלען בעסער, וועט זי אויך קומען.

— אַזוי פיהלט זי זיך הייינט עפּעס נישט גוט? — האָט נאָגי געפרעגט.

— זי איז פאַריגע נאַכט וועניג געשלאָפען און האָט עפּעס געחלום'ט.

דאַן האָט זי איהם דערצעהלט אַלץ, וואָס עס האָט פאַסירט מיט עלווירא'ן אין דער פאַריגער נאַכט. נאָגי האָט אַלץ אויפמערקזאַם אויסגעהערט און האָט זיך צוגעלאַכט מיט זיין ברייטען, הויכען געלעכטער.

— דאָס איז מאָדנע! — האָט ער אויסגערופען — ערשט מיט א פּאָר טעג צוריק זענען צו מיר אנגעקומען די צייטונגען פון בודאַפּעשט, און וועלכער עס שטעהט שוואַרץ אויף ווייס, אַז יעדער קען שוין מעהר נישט ארומגעהן נישט רעדען.

ער האָט אַרויסגענומען פון דער קעשענע די צייטונג און האָט איהר געוויזען דאָס אָרט, וואו עס ווערט בעזאָגט, אַז אַרטור איז טויט.

— לעזט אַליין, גרעפין, און איהר וועט זיך באַלד איבערצייגען, אַז עלווי-רא האָט געח'לומט.

די גרעפין האָט גענומען די צייטונג און האָט איבערגעלעזען די עפּלי-שאַרות, אויף וועלכע נאָגי האָט געוויזען. די צייטונג איז אַרויסגעפאַלען פון איהרע הענט.

— נאָך איז געשטאָרבען אין זיין משפּט איז געווען! — האָט זי אויסגערופען.

— אַלזאָ, גרעפין, — האָט עלווירא איהם נישט געזעהן? — האָט נאָגי גע-לאַכט.

ער איז נאָך געזעסען א געוויסע צייט, האָט גערעדט מיט איה- פערשידענע זאַכען און דערנאָך איז ער אַוועקגעגאַנגען.

קאַפּיטעל 82.

דער וואַנדערער.

אַרטור איז געשטאַנען נאָך איינגע מינוט אונטער'ן פענסטער פון שלאָס טאָקי, ער האָט געזעהן, ווי עלווירא האָט זיך אַריבערגעבויגען איבער'ן פענסטער ער האָט געהערט, ווי זי האָט אויסגערופען:

— אַרטור, איך וועל קומען צו דיר!

ער האָט פון דער ווייטען געזעהן איהר בלאַנק געזיכט און האָט געהערט איהר ליבע שטימע. ער איז געווען גליקליך און פרייליך, אונגליקליך און דאָך פול מיט פרייד, אין זיין האַרץ האָט געבערענט. ער האָט געהאַט פאַר זיך דאָס ליבסטע, דאָס טייערסטע, דאָס בעסטע, דאָס איינציגסטע און דאָך — האָט ער געקענט אומגעהן צו איהר? האָט ער געקענט מעהר רעדען מיט איהר?

וואָס איז ער יעצט? — א פערברעכער, וועלכען מען קען כמעט יעדע מינוט אויסחאַפּען. ער איז א לעבעדיגער מת. ער האָט עס געוואוסט, ווען אַבא האָט איהם געקענט, ער וועט ענטלויפען. ער האָט נישט געוואָלט ענטלויפען. וואָס טויג איהם לעבען? — עס בעלעקט, ווען מען מוז זיך בעהאַלטען פאַר דער גאַנצער וועלט?

ער איז געוואָרען נאָך בעקאַנט מיט'ן שלאָס טאַקי און וואָלט זעהר געמאַכט גע-קענט אַריינקומען אין עלווירא'ס צימער. איינגע מינוט האָט ער געטראַכט, ער זאָל עס אויך טון. באַלד אָבער האָט ער זיך איבערגעלעגט, אַז עס איז אומזיסט. ער מוז בלייבען פאַר איהר טויט.

ער איז דעריבער פערשוואונדען אין די בערג.

— זי ליבט מיך נאָך — האָט ער אויסגעשריען — ווען ער איז אַוועקגעגאַנגען איינגע הונדערט שריט פון שלאָס. זי איז נאָך נישט פערהייראַט. עס וואָלט מיך אפשר בעגליקט, ווען זי וואָלט דעם הייראַט, נאָר מיט אַ'אַנדער'ן ווי מיט מאַקס'ן, מיין ערגסטער פיינד. — אָך, נישט איהם! זי מעג הייראַטען וועמען זי וויל, נאָר נישט דעם ממזר'ל. וואָס איז ער דען? וואָס איז ער, ער איז נישט קיין גראַף! ווי אונגליקליך וועט זי זיין, ווען זי וועט בעוואוסט ווערען, ווער ער איז. און זי וועט עס בעדויערען! זי קען דאָך ווירקליך ווערען וואַהנזיניג. דאָס דאַרף איך נישט דערלאָזען. זי מאָר עס נישט טון. ווייל עס ליגט אין מיין מאַכט וועל איך נישט דערלאָזען, אַז זי זאָל איהם הייראַטען.

(פאָרזעצונג קומט.)

לאדזער כראניק.

אפגעלעגט דער האנדווערקער-צוזאמענפאהר.

(—) דער האנדווערקער-צוזאמענפאהר פון לאדזער ווייעוואדסטווא, וואס איז אויף נעכטען געווען צונויפגערופען דורך דעם צענטראלען האנדווערקער-פערבאנד (פעלודניאווא 4), איז צוליב טעכנישע סבות אפגעלעגט געווארען אויף פערצען טאג. וועגען טערמין פון צוזאמענפאהר וועלען מיר אין דער צייט מודיע זיין.

פערבעסערט די בעשפייזונג אין די שטאטישע שפיטאלען

ג.) די געזונדהייטס-אפטיילונג פונם מאגיסטראט האט אויסגעארבעט א פלאן צו פערבעסערן די בעשפייזונג פון די קראנקע אין די שטאטישע שפיטאלען, ספעציעל פאר שווינדזוכטיגע-קראנקע און קינדער. עס ווערט אויך איינגעפירט, אז אנשטאט וואס ביז איצט האבען די קראנקע געקראגען הערינג, וועלען זיי איצט בעקומען פלייש. מען וועט אויך אכטונג געבען, אז די בעשטימטע פארציעס שפייז זאלען ווירקליך אנקומען צו די קראנקע גאנצע.

העכער 60 פראצ. פון די בעטייליגטע אין לאדזער האנדעל זיינען יודען.

די לאדזער האנדעלס-בעפעלקערונג אין ליכט פון ציפערן.

(ג) לויט א סטאטיסטיק פון די ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס ארבעטען אין לאדזער האנדעל זעלבסטשטענדיגע 60,3 פראצענט פון די אלגעמיינע צאהל סוחרים; די אנגעשטעלטע בילדען 9,8 פראצענט, די ארבייטער, וואס זיינען בעשעפטיגט אין האנדעל — 22,6 פראצענט און 7,2 פראצענט איז די צאהל משפחה-מיטגלידער, וואס העלפען צו צום געשעפט. העכער די העלפט זיינען צווישען די אויפגעצעהלטע זעלבסטשטענדיגע סוחרים 91,6 פראצ. פון דער אלגעמיינער צאהל, וועלכע בעשעפטיגען ניט קיין פרעמדע מענשען צום האנדעל.

צווישען דער אויי געראכענטער בעפעלקערונג — די פוילען אין האנדעלס-בעפעלקערונג בילדען נעמליך — 66,9 אויף הונדערט פערזאן פון דער אויי געראכענער אקטיווער בעפעלקערונג (אבי אין דעם א גאנצע מאלע ערשיינונג און אלע אנדערע פראפעסיאנעלע געביטען. דערפאר האט די מאנופאקטור-אפטיילונג 75 פראצענט פון דער אלגעמיינער צאהל פראפעסיאנעלע טעטיגע אין מסחר. אבער זיינען אין אלע פאלען און לאדזער פראצענט פון פערמעגענדע מאנופאקטור מיט 61,4 פראצענט פון דער אלגעמיינער בעפעלקערונג, פוילען — מיט 38,6 פראצענט.

מכח דעם עלטער פון די בעשעפטיגטע אין אנגעשטעלטע אינ'ם האנדעל, האט די סטאטיסטיק בעוויזען, אז אויף 100 פערזאן, וואס זיינען אנגעשטעלט אין מסחר, בילדען קינדער יונגער פון 14 יאהר, 0,3 פראצ.; פון 14—15 יאהר 1,1 פראצ.; פון 16—17 יאהר — 2,5 פראצ.; 18—19 יאהר 3,7 פראצ.; פון 20—29 יאהר — 19,7 פראצ.; פון 30—39 יאהר — 25,1 פראצ.; פון 40—49 יאהר — 22,5 פראצ.; פון 50 ביז 59 יאהר — 16,9 פראצענט, פון 60—69 יאהר — 6,6 פראצ.; פון 60 ביז 69 יאהר — 6,6 פראצ.; פון 70 יאהר און ווייטער — 1,3 פראצענט.

שטייגענדיג ווערט מען זיך צו דער נאציאנאליטעט פון די בעשעפטיגטע אין לאדזער האנדעל. עס זיינען געווען 61,5 פראצענט יודען, 37,6 פראצענט קאטאליקען און עוואנגעליקען, 0,4 פראצענט אנדערע. צום שטארקסטען זיינען יודען פערטרעטען אין מאנופאקטור - האנדעל. אין אויפ'ן געביט פון „פערשיעדענער פערמיטלונג" זיינען בעשעפטיגט 89,5 פראצענט פון דער אלגעמיינער צאהל מאנופאקטור - טעקסטיל. דאנאך קומען זיי צום שטארקסטען פערטרעטען אין האנדעל-וועזען (86,5 פראצ') און נאך האנדעל (82,4 פראצ.) און קאנפעקציאנס-וועזען (81,3 פראצ.).

פאטענטען אויפ'ן יאר 1928

וועלכע הנחות זיינען גילטיג אין קומענדען יאהר?

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, איז ארויס א רייע אנאנגעטראגענע הנחות ביים אויסקויפען פאטענטען. מיר געבען איצט נאך אמאל די רשימה פון די אונטערנעהמונגען וועלכע גענוסען פון הנחות.

1. פאטענטען פון דער פיערטער קאטעגאריע קענען אויסקויפען אינהאבער פון 1 פאסאזשיר-אויטא הכבסטענס אויף 6 פערזאן.

2. פאטענטען פון דער דריטער קאטעגאריע וועלען מעגען בעזיצען אינהאבער פון הכבסטענס 3 פאסאזשיר-אויטאס אויף 6 פערזאן, אדער פון 1 אויטא אויף הכבסטענס 20 פאסאזשירען.

דערביי שפילט ניט קיין שום ראלע דער אומשטאנד, צי דער אינהאבער ארבעט אליין, אדער בענוצט זיך מיט געדונגענע ארבייטער.

די אויבען דערמאנטע הנחות קענען אנערקענט ווערן נאר דאן, אויב די אינטערעסירטע ווענדען זיך וועגען דעם אין די שטייער-קאמיסיע מיט א כאראקטעריסטישער בויטע.

מען דארף ניט בעצאהלען קיין ספעציעלע פאטענטען אויפ'ן פערקויף פון פאבריק-אויסארבייטונגען און דעם טאבאק, ווי אויך אנדערע געשעפטען, אויב דער פערקויף קומט פאר אין רעסטאראנען לאקאל. אין דעם פאל דארפען די אונטערנעהמער קיין שום ספעציעלע פאטענטען ניט צאהלען.

דאס פינאנץ - מיניסטעריום האט אויך ערמעכטיגט די שטייער-קאמיסיע צו ערלויבען אויסצוקויפען אינהאבער פון אונטערנעהמונגען פאטענטען פון דער דריטער קאטעגאריע, אויב דער אומזאץ פאר'ן יאהר 1926 האט ניט בעטראפען מעהר ווי 30 טויזענט זלאטי פונ'ם נאמינאלער, וועלכע אונטערליגען אלס די אויסנאהם פון דער שטייער-קאמיסיע.

די נאר-וואס דערמאנטע הנחות קענען געגעבען ווערען נאר אויפ'ן סמך פון א בעשטעטיגונג פון דער שטייער-קאמער.

אויך נאטור-אונטערנעהמונגען, ווי רעסטאראנען, צוקערניעס, בעקערייען, מילכשענקען, קענען אויסקויפען פאטענטען פון דער נידריגערער קאטעגאריע, אויב דער אומזאץ פון דער אונטערנעהמונג איז ניט מעהר ווי 10 טויזענט. שוין ארגעגעבען אינטערעסירטע אין פראווינץ און די טעטיגקייט פון דער געמיינער האנדעלס-קאמער, אויסער די נאר-וואס דערמאנטע אונטערנעהמונגען, וועלכע קענען אויסקויפען פאטענטען פון דער דריטער האנדעלס-קאטעגאריע ארן שום ספעציעלע בויטעס.

די שטייער-קאמערן האבען אויך דאס רעכט און אויטאריטעט פאלגען צו ערלויבען אויסצוקויפען פאטענטען פון קלענערע קאטעגאריעס, אויב דער אינהאבער בעטייליגט זיך און א שותפות מיט קיינעם ניט, אדער זיין געשעפט איז זעהר קליין, נאכאנט אין א יודיש געמאל א. ה. גל.; נאמינאליר, און דאס אנערקענען די הנחה און אזעלכע פאלען אפהענגיג אויסשליסליך פון די שטייער-קאמערן און קיין שום אנדערע געזאץ און פאל פון א צ'אפעלאציע זיינען ניט דערלויבט.

פערזאמלונג פון יודישע זשורנאליסטען-סינדיקאט.

(ג) נעכטען בייטאג איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון יודישען זשורנאליסטען-סינדיקאט. עס איז אפגעגעבען געווארען א בעריכט וועגען דעם אופן פון דער פעראייניגונג מיט'ן פוילישען זשורנאליסטען-סינדיקאט אין לאדז. דער בעריכט וועגען דער פעראייניגונג האט ארויסגערופען א קורצע דעבאטע און איז צום סוף גענומען געווארען צו קענטניס. די פערזאמלונג האט אויך ערלעדיגט איינינע אנדערע אנגעלעגענהייטען פונ'ם יודישען סינדיקאט.

ניי יודישע קאאפעראטיווע באנק

פון פרוכטען- און גמיזע-הענדלער-פעראיין ווערט געשאפען.

(—) נעכטען איז פארגעקומען אן אויסערגעוועהנליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון לאדזער פרוכטען- און גמיזע-הענדלער-פעראיין אונטער'ן פארזיץ פון פרעזעס ה' ארעלף שמוליק.

אויף דער טאג-ארדנונג איז געשטאנען די פראגע וועגען גרינדען א קאאפעראטיווע באנק. נאך א קורצער דיסקוסיע ווערט אנגענומען א בעשלוס צו שאפען די באנק און די מיטגלידער דעקלארירען אויפ'ן ארט פאיען אין א סומע פון 28.000 זל.

דערויף ווערט בעשלאסען אנצופירען א פראפאגאנדא צווישען די מיטגלידער פון פעראיין צו ווערען מיטגלידער אין דער קאאפעראטיווער באנק דורך אויסקויפען פאיען, כדי אזוי-ארום צו ערמעגליכען, אז די באנק זאל בקרוב קענען ווערען מיט א געהעריגען גרונד-קאפיטאל.

ביי די פיערלעשער מארען ניט זיין קיין פאליטישע, רעליגיעזע אדער נאציאנאלע אונטערשיידען.

וויכטיגער בעשלוס פון קרייז-פערבאנד פון פיערלעשער.

(—) דעם 23 ד. ח. איז פארגעקומען אונטערן פארזיץ פון סטאראסטא רושצקי, א זיצונג פון דער קרייז-פערזאמלונג פון די פיערלעשער.

עס איז בעשלאסען געווארען ארגאניזירען אין בודושקא א מוזיקאלישע קאפעליע און האלטען א שטענדיגען פיערלעשער-אינסטרוקטאר פאר די פיערלעשער פון גאנצען פאוויאט.

צוליב מאנגעל אין לאקאל-מיטלען און כלים בעט איינער פון די פיערלעשער-פעראיינען אין לאדזער פאוויאט הערט בעטייליגט די אקטיווע פון די דאזיגע פיערלעשער און א גרויסער טייל בעשטעהט. די פערזאמלונג פון קרייז-פערבאנד האט דעריבער בעשלאסען זיך צו ווענדען צו דער לאדזער סטאראסטווע מיט א ביטע וועגען א אינוועסטיציע-הלואה — אויסצוצאהלען אין משך פון 30 יאהר. נאכ'ן בעקומען די דאזיגע הלואות וועלען די פיערלעשער פון לאדזער פאוויאט האבען די מעגליכקייט זיך צו פערזעהן מיט אלע נויטיגע מכשירים, פאר וואס זיי וועלען שפעטער צאהלען פון זייערע איינקונפטען, טיילווייז וועט די הלואה דעקען דער קרייז-פערבאנד.

צום סוף האט דער קרייז-פערבאנד אנגענומען א וויכטיגע רעזאלוציע, וואס שטעלט פעסט דעם ענין פון מיטגלידער. היינט דער פערבאנד האט בעשלאסען, אז קיין קאמאנדאנטען פון די פיערלעשער-אפטיילונגען אין לאדזער פאוויאט זאלען ניט פיהלען זיך מיט פאליטישער, נאציאנאלער אדער רעליגיעזער ארבייט. ווערט דער קרייז-פערבאנד די דאזיגע פערלעצונגען-מיטגלידער אויסשליסען פון פיערלעשער-פערבאנד. גלייכצייטיג בעשליסט דער פערבאנד זיך צו ווענדען מיט א אויפרוף צו די פיערלעשער-פערבאנדען, אז די פיערלעשער זאלען מחויב זיין צו ראטעווען די בעפעלקערונג פון יעדער אהן אונטערשייד פון דער פאליטישער, רעליגיעזער און נאציאנאלער אנגעהעריגקייט פון די געליטענע. דער דאזיגער פרינציפ מוז אויך גענומען ווערן אלס יסוד אין דער אינערליכער ארגאניזאציע פון די פיערלעשער ד. ה. ביים אננעמען נייע מיטגלידער.

קופאן № 105

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות ביים יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.

גילטיג היינט, מאנטאג ד. 26 דעצעמבער פון 6—9 אוו.

די ליטשניקעס העלפען ניט אפגעשאפט ווערען.

דאס פינאנץ-מיניסטעריום האט פערעפענטליכט א קאמוניקאט, אז די ליטשניקעס, וועלכע פלעגן בעשטימט ווערען פאר די שטייער-ליסטען, וועלען ניט אפגעשאפט ווערען. דאס פינאנץ - מיניסטעריום האט נאכגעגעבען פאר דער אפשאפונג פון ליטשניקעס אין אלגעמיינע אפטיילונגען און די אנגעשטעלטע ווערען צוגעשטעלט צום ניעם מארקט.

יקרות אין זאקאפאנער פענסיאנאטען

(:) דער ווינטער-סעזאן אין די זאקאפאנער פענסיאנאטען איז הייאר אויסגעפאלען מיט א שרעקליכען יקרות. די פענסיאנאטען פערלאנגען בעטרעכטליך העכערע פרייזען און אויפשרייבען די פרייזען, אזוי ווייט, אז פענסיאנאטען פון 2. קאטעגאריע רעכנען פאר א טאג 22 זל. די ערשטקלאסיגע פענסיאנאטען נעמען ביז 35 זל. א טאג און מעהר. אויך די פרייזען אויף די פריוואט-וואוינונגען זיינען שרעקליך אויפגעשראפט.

טרויעריגע געשיכטע פון א יודישען נע-ונד'ניק.

געלאפען פון ווארשא אוש קיין טאשקענט, געכאפט צרות און א קויל אין פוס און פערבלאנדזשעט געווארען בעטען הילף ביי דער לאדזער קהלה.

(ג) אין דער לאדזער קהלה-שטוב איז נעכטען געקומען דער יודישער וואנדערער, וועלכער איז פון דער וועלט צ'אויסגעגאנגען צו דער ביזשערנגיש און ניט וואס צופרידען לשבתו.

אונזער העלד די נע-ונד'ניקעס איז א געוועזענער ווארשאווער יוד, יעקב משה ראזענבערג, געבוירן 53, א יאר פון עלטער 60 יאהר, גרוי, האר און אונגעשטעלט. כמעט אכטצעהן יאהר צוריק האט ער זיך געשלעפט אין זיין פאך (ער איז א קאמאשען-שטעפער). האט ער זיך געלאזט צוזאמען מיט זיינעם א יודיר און ביידע צוזאמען צו פוס פון ווארשא קיין טאשקענט — רוסלאנד.

פערשטעהט זיך, אז דאס אוועקלאפערען האט אויך זיינע אויפרעגונגען: ער האט פערקויפט זיינע צוויי מאשינען, דאס וואס מיט 2 דערווארבענע משמשער געלאזט און ווארשא אויף חסרון און זיך געלאזט אויף צו אם'ם גע-האט „שווארצען" די סאוויעטישע גרעניצען, די זין, האט משמעות, אויפגעשטעלט פאר דעם אלטען דאנציגער, מחמת ער איז גאנץ און ציפרוגען די פוילישע גרעניץ און מיט האנט-גראנען זיך געלאזט צו פוס פון איין שטאט אין דער אנדערער ביז אנגעקומען אוש קיין טאשקענט.

נעכייענט, אז דארט האט ער „גאט און טאשקענט", ער וועט שוין זיין גליקליך און האט ווייב מיט די קינדער וואס ער אויך גליקליך מאכען. דאס בעשערטע שלום מזל האט אבער געלערנט צ'אנדערן פיים.

דער יודישער בעל-מלאכה פון ווארשא, וואו ער האט אמאל געהאט געמיט צמייען, האט זיך ניט געקאנט צופאססען צו דעם קאמוניזם שטייגער לעבען אין דער סאוויעטישער מדינה. דער יאר איז, אלזא, ווערשער אמאל צופרא-געווארען אין ער האט בעשלאסען צוגען צוריק קיין פוילען. פאר ישראל מיט ער צוריק און זיין ווייב ליא, אפילו ווען מ'זאל אהם צוזאמענבעגען צו פוילען.

אינטערוועגענס איז ער געווארען מיט אין פאר די לעצטע גאראשענס צוזאמענע ווערען מים דער סאוויעטישער פאהן קיין פערדינשטען. אנדערע האבען זיך לעצטע בעלאשען ווען פאהן קיין בעררונשען. אנדער דער צייט איז אלס געקומען קען בעררונשער האט ער געהערט, אז עס וועט פאסירען מען א קאג-מראלע פון דאקטערלעכען. דער נע-ונד'ניק האט זיך געשראקען פאר סאוויעטישע הפיכה און וועט די פאהן איז געווען אין פוילען גאנג, און ער צוויסגעשפרונ-גען פון וואגען און איז ארויסגעפאלען אז א פעלדזענ-שפאלט. על פי נס איז ער געבליבען לעבען אין ווייטער זיך גע-שלעפט צו דער גרעניץ צו דער פוילישער טערוטאריע.

קרוטעכעריג אין די גרעניץ-פלאצעס איז דאנציגער בעשטראפט געווארען פון א סאוויעטישען גרעניץ-סאלדאט, וועלכער האט דעם אנטלאפענען יאר נאך-געשאסען און אהם געטראפען אין קניא פון רעכטען פוס.

מיט שרעקליכע יסורים איז דער פערוואונדעטער י.ד געלאפען אויף דעם גרעניץ-פעלד. די פוילישע גרעניץ-וואך האט אהם אויפגענומען, פערבאנדאזשירט, צוגעגעשטעלט א פראטאקאל און אהם אפגעשיקט אין שפיטאל.

ווי נאר דאנציגער איז אביסעל געקומען צו זיך, האט מען דעם ארעמען, קראנקען יוד אהינגעשלאגט. געשפאנעטע זיך ווידער צוריקען תהילה און שוה, און א גראשען געלד, איז ער שוין אום ווייטער, און קשלט און רעגענס געוואנדערט פון שטאט צו שטאט, ביז ער האט זיך דערשלעפט צו אונז, קיין לאדז.

וואוהין זאל געהן אזא יוד? און דער קהלה. דא האט ער געבעטען: קויפט מיר א בילעט קיין ווארשא, צו עסען ווייל איך נישט, הגם אזה ווייל איך נישט, הגם אזה האנגער שוין לאנג.

אבער מ'האט נישט געהאט וואו און ווען און מ'ווייס. ס'איז געקומען הערען, אז רעד דייר האט פון טוף פערמרקאווען נאס נאכגעלאגען מיט געהיימע צוויי דאווארעס שרייענדיג: „גיט'ס מיר א בילעט, אדער לאזט מיך ארויסמיניען", דער טויט איז נעהנט, אז די האווארעס האבען זיך ערמוטיגט און צ'אויסגעל אין דעם יעד אנגעשלאגען.

אז'עלכע טרויעריגע מעשה און אזא דערצעהלען האבען א יודישען נגבערמאן וואס איז ארויסגעטריבען געווארען פון דעמאלס און — האט אין דער קהלה נישט בעקומען אויף — קיין רגע מעבילעט.

וואס זאלען מיר דערצו זאגען? נאריש נישט וועלען מיר זאגען. עס וואלט אבער געווען ראטזאם אז די חשובים קהלה זאלען צוזאמען געפינען א רפואה צו דער דאזיגער מכה, וואס איז חשובה, לויזשער פון די מעשים טפלו.

פון יודישען טעאטער.

די יודישע טרופע אין „פילהארמאניע" שפילט היינט די לעבעדיגע און פרעהליכע אפערעטע מיט געזאנג און טענץ „בלינדע פריערן" צו פאפולערע פרייזען. אין די הויפט-ראלען — אננא און חנה מאן יאקיבאוויטש. די דאזיגע אפערעטע איז זעהר ווארים אויפגענומען געווארען פון יודישען טעאטער-עולם.

אויפטריט פון דער טענצערין בריניעווייצקא.

היינט, מאנטאג, 4 אזייגער נאכמיטאג, טרעט אויף אין „פילהארמאניע" די באקאנטע טענצערין יאדוויגא בריניעווייצקא וועלכע קומט ערשט פון צ'ערפאלגרייכען טורנע איבער אויסלאנד.

איהר אויפטריט אין לאדז האט ארויסגערופען א שטארקען אינטערעס

וואס אונז פעהלט.

פון אינזש. ג. פראשקער.

דער ציוניזם איז א פאלקס-בעוועגונג, וועלכע דארף ארומנעמען אלע שיכטען פונ'ם יודישען פאלק, פון יונג ביז אלט, פון ארים ביז רייך.

שטעהענדיג אויפ'ן דאזיגען שטאנדפונקט, האלטען מיר, אז אונזערע ציוניסטישע קאמיטעטען דארפען זיך ניט בעגנוגענען מיט דער ארבייט צווישען אנ'ענגען קרייז פון די פארטיי-מענשען. נאר זיי מוזען ארייננעמען די פאלקסטימליכע מאסען און די מיטעלע שיכטען פון גאנצען פאלק. פאר אלעם אבער מוזען די ארטיגע קאמיטעטען שטרעבען צו געווינען פאר זייער טעטיגקייט די אקטיווע מיטהילף און מיטווירקונג פון דער יוגענד.

יעדע בעוועגונג, באזונדערס די ציוניסטישע, מוז רעכנען זיך מיט און אויסנוצען אין התלהבות'דיגע ארבייטער און קעמפער. אזעלכע קען מען נאר געפינען צווישען דער יוגענד. די יוגענד — דאס איז דער רעזערוואר פון וועלכען דאס פאלק שעפט זיינע כחות און קעמפער פאר א בעסערען מארגען. אבער פריי צו געווינען די יוגענד פאר אונזער אידעאל, פאר'ן ציוניזם, איז נויטיג צו בעקענען זיי מיט דעם דאזיגען תוכן פון אונזער אידעאל.

ס'איז וויכטיג צו זאגען, אז פאר'ן קרן היסוד און קרן קימת, הגם דאס איז זעהר און זעהר נויטיג, מיר מוזען גלייך פערוואנדלען דעם ציוניזם פון א פאנד-בעוועגונג אין א לעבעדיגע אידעע. פאר אונז זיינען פונקט אזוי וויכטיג די נשמות, דער אידעאליזם און מסירת נפש, ווי דאס געלט, וואס קומט נישט תמיד פון צ'אנגערליכער אפשפייזונג, נאר ווערט געשעפט פון יוגענד. מיר דארפען ניט פערגעסען, אז דער ציוניזם איז ניט קיין מערקאנטילע בעוועגונג, נאר א לאנגער היסטארישער פראצעס, וואס קען זיך פערציהען אויף א ריי דורות, און מיר מוזען זארגען דערפאר, אז מיר זאלען איבערלאזען נאך זיך פאר יונגע פערוואנדלער און קעמפער, וואס זאלען פארזעצען, פערברייטערן און פערטיפען.

מען דארף געווינען פאר די ציוניסטישע אנזיכטען די יוגענד, וועלכע איז תמיד און אייביג בערייט צו קעמפען פאר אלע אידעאלען, וועלכע איז פיל מיט יעדע שעהנע שטרעבונג, און אויך זעהר אידעאליסטיש.

פעלענדיג די יוגענד פאר אונזער בעוועגונג, ווען מען אונזער בעוועגונג פון אלע זייטען דעם פאלקן צוטריט צו דער יוגענד, וואס וועלען זיך רעכענען אלס מבשר פון יודענטום און מסירת נפש.

נאר אזעלכע מענשען קענען ציוניזם אלץ גרעסערע קרייזען פון יעצט אינטערעסירטע לטובת אונזער בעוועגונג.

ס'איז אויך נויטיג, אז די יוגענד זאל זיך נישט פאלגען בלויז אלס ווערקצייג אין די הענד פון די עלטערע חברים, וואס מוז אויספילען אלע זייערע בעפעלען, נאר ס'איז השפעה פון זייער פערמוטונג. מ'דארף ארויסשטעלן א גאנצע רייע פון פערשידענער ארבייט פאר די יונגע כחות צו דער ארבעט און אבפיזירונג פון אלע ציוניסטישע ענינים.

דאס איז איינס פון די וויכטיגסטע אויפגאבען, וועלכע שטעהען איצט פאר'ן ציוניזם בכלל, אבער בפרט פאר אונזער שטאט.

זשאַרובהעם

עלעקטראָטעכנישע סקלאַדעו
„ELEKTROPOL"
A. SZCZEKACZ, Zawadzka 16 a
עמפעהלט:
אינסטאַלאַציע־מאַטעריאַלען

ווינטער־פאָהר־פּלאַן

פערפליכטעט פון איצט ביז דעם 16 מאַי 1928.

לאדז־קאַלישער באַהן:

געהען אָפּ קיין:		קומען אן פון:	
ווארשע	8.14, 6.41, 7.14, 13.15, 13.47, 19.18	ווארשע	1.46, 10.39, 11.56, 12.44, 21.43, 23.06
פּויזען	8.00, 12.04, 12,57, 21.56, 23.14	פּויזען	6.83, 6.59, 13.82, 16.40, 19.05
קראַקע	20.85	קראַקע	6.88
פּויזען (דורך קוטנאָ)	9.05, 23.58	פּויזען (דורך קוטנאָ)	8.48, 13.45
דאַנציג	20.15	דאַנציג	8.43
קאַמיענאַ—לעשנאַ	2.01	קאַמיענאַ—לעשנאַ	2.59
אָסטראָוו	13.35	אָסטראָוו	8.58
קאַלישאָ	8.10	קאַלישאָ	18.05
לעמבערג	15.25	לעמבערג	10.40
לאָוויטש	19.38	לאָוויטש	7.48
צעכאָצינעק	9.08	ציעכאָצינעק	20.13
פּלאָצק	20.15	פּלאָצק	20.18
לובלין	15.25	לובלין	10.40
קאַטאָוויץ	20.35	קאַטאָוויץ	6.38
קוטנאָ	14.00	קוטנאָ	22.05

לאדז־פאַבריקס־באַהן.

געהען אָפּ קיין:		קומען אן פון:	
ווארשע	1.40, 7.50, 11.50, 14.25, 15.30, 18.05, 18.55, 20.10	ווארשע	1.55, 4.40, 10.40, 14.40, 16.38, 23.15, 22.45
קראַקע און לעמבערג	15.20, 20.10, 23.45	קראַקע און לעמבערג	4.40, 7.21, 20.25
קאַלושין (פערבונדען מיט טאָמאַשאָוו און פּיעטריקאָוו)	1.40, 7.00, 11.50, 14.25, 15.20, 18.05, 20.10, 23.45	קאַלושין (פערבונדען מיט טאָמאַשאָוו און פּיעטריקאָוו)	1.55, 4.40, 7.21, 8.15, 10.40, 14.40, 20.25, 23.15
סקאַרזשיסקאָ	1.40, 15.20, 19.10	סקאַרזשיסקאָ	4.40, 10.40, 18.25
סאָסנאָוויץ (פערבונדען מיט קריניץ)	1.40, 11.50, 14.25, 15.20, 20.10, 23.45	סאָסנאָוויץ (פערבונדען מיט קריניץ)	4.40, 7.21, 14.40, 20.35
טשענסטאָכאָוו	16.25	טשענסטאָכאָוו	9.85
סאַראַנאָוושצ	9.30	סאַראַנאָוושצ	10.55

ווינקטיג פאַר בעל־שמחות!

איך גיב אויף אַבנייץ געפּעס, גופּעל, מעסער, וויענער שטיל א. ז. וו. צו ביליגע פּרייזען

שפּרענג כשרן

פרידוואלד, פּאַלודניאַווא — 10 —

באַמערקונג: כּסדרמיטע דעם זאַל אויף חתונות.

רויטלינגער שטריק־מאַשינען־פאַבריק

H. STOLL & Co.

Reutlingen Württ.

אָריגינעלע לינקס—לינקס־מאַשינען, זשאַקאַרד־בונט־פּוטער־מאַשינען, גלאַטע שטריק־מאַשינען מיט לייכטע בעדינגונגען.

פערטרעטער פאַר פּוילען:

Firma Leon Friedman i S-ka

ul. 6-go Sierpnia 3 (Benedykta) Tel. 609.

אַלע מיילען זענען זאַפּאַרט צו בעקומען. 5550

Zjednoczone Fabryki Maszyn

„UNIA"

dawn. C. Blumwe i Syn, Sp. Akc.

BYDGOSZCZ-WILCZAK

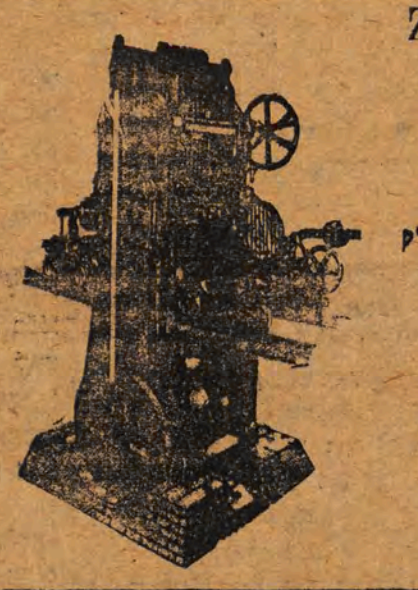

די עלטסטע אין פּוילען ספּעציאַל־מאַשינען־פאַבריק ליפערט אַלס ספּעציאַליטעט:

קאָמפּלעטע איינריכטונגען פאַר האָלץ־בעאַרבייטונג.

מיט אַנפראַגען זיך צו ווענדען צום פערטרעטער:

Inżynier G. Praszkier,

Łódź, Zawadzka 16a

Tel. 27-52.

יודען!

די צייט איז קורץ!!!

פּאַטענטען אויפ'ן יאָהר 1928

בעקומט אין פערלויף פון א שעה דאָס בעקאַנטע ביוראָ

„אַרגוס", זאַוואַדניאַ 36.

שרייבען

עהן אוי שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער

קאַליגראַף ל. בערמאַן

אין 15 לעקציעס. אויך ווערט געלערנט נוט א יודישען בריף דעם וואָס קען גאָרנישט. זאַוואַדזקאַ 19 פר. 1 שט.

אין א

שיך־געשעפט

ווערט געזוכט א טיכטיגע פערקויפערין

אָפּפערטען אַנצוגעבען אונטער H. W. אין דער אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזער טאָגעבלאַט".

לעמשניצע

17 זגערסקאַ 17, טעל. 16-33.

אַלערליי קראַנקהייטען ווערען עמפאַנגען דורך ספּעציאַליסטען דאָקטוירים פון 9 פריה ביז 8 אַבענד.—מאַסאַזש, עלעקטריזאַציע, מאַקען־שטעלען, קינסטליכע בערגזאָג־ען־בעשטראַהלונגען, אימפּונגען. ביליגע שקאַרלאַטינע

א ווילנער ש"ס

צום קויפען געזוכט.

ווער עס וויל אַ ש"ס פערקויפען, קען זיך ווענדען מיט א שריפטליכער אָפערטע אין אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזער טאָגעבלאַט" פאַר „ש. וו."

200 שרייבמאַשינען־בענדער

(taśmy do maszyn do pisania)

געלעגענהייטליך זעהר ביליג צו פערקויפען. צו ערפאַהרען אין ביוראָ „אַרגוס" זאַוואַדניאַ 36.

לעזט אויפמערקזאַם!

נאָך א פּולשטענדיגער רעאָרגאַניזאַציע פון מיין ווערקשטאַט, עמפּפעהל איך די ג' קונדשאַפט מיין אָנגענעהמע אויסאַרבייטונג אין א גרויסער אויסוואַהל

געבעטע שטיהל

געדעקט מיט לעדער, גאָבעלין, מאַראָקאָ, א.א.וו. ווי אויך גאָבעלין און זייד.

קאַנאַפּעס, מאַטראַצען

פון פערשידענע סאָרטען, טישען און טישלער (וועשטיל) גאַנגדאַלקעס אַמאַטאַנס אַלעס לויט מאָדערנער מאָדעלען פון עכט טרוקען האָלץ. לאַנגיאָהריגע גאַראַנטיע. צוגענגליכע פרייזען און בעקוועמע בעדינגונגען.

בעסער איהר קויפט, בעט איך אונבעדינגט צושטעהן צו מיר צו בעזוכען און זיך איבערצייגען. מיט אכטונג

י. ה. האָטשעבאָוסקי

10 נאַחאַמיעסקאַ 10

אליכם אישים אקרא

וקולי אל בני אדם!

בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש.

אַלע איהר ווילט ערלעדיגען אַמעריקאַנער ענינים וואָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ

17 פּעטריקאַוער 17

2-טען הויף, פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס לויטן אוסטאַוו, קלאַזוועלעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אפּעלאַציעס, קאַסאַציעס, אַדוואָקאַטיוס, רעקורסעו ווענען פּאַסער אין קאָמיסאַריאַט־רושאַנדו, ביטעס ווענען דירה אין אורזשאַנד־ראַזיעמטשי און אין אַלע פּאַליציי־בעצירקען, שותפות־אַקטען, סטאַטוטען, אַסטען אינטערציזיעס, זאַמקווי דאַראַוויזנעס, קאַרטע כפּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

רעכט־קאָנסולענט י. מאַנעלא

פּעטריקאַוער 17, זאַכאַדניאַ 52.

בעקאַנטמאַכונג!!!

ניעס פאַר לאָדז! ניעס פאַר לאָדז!

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, דאָס די פּראַקטיגע קאַלעניום פון פאָטאָגראַפען־אנגעשטעלטע האָט דערעפענט א פאַכ. ווערקשטאַט פון

פערגרעסערונגס־בילדער

דער, וואָס בעזיצט א פאָטאָגראַף, מעג עס זיין אפילו ווי אַלט און צושנדען, ווערט אויסגעפיהרט אַ אָריגינעל פאָרטרעט רעטושירט די גרויס 35X45 אום ביליגען פּרייז!!

נאָר פאַר 8 זל. א שטיק.

אום צו בעקענען אונזער אַרבייט, מאַכען מיר א פּראָבע־פּאָרטרעט פון די זעלביגע גרויס און צום פּרייז

נאָר פאַר 3 זל. א שטיק.

עס ווערען אויך אנגענומען אַלערליי אויסנאַהמען אין דער שטאָט, וועלכע עס נעמט נאָר אַרײַן דער פאָטאָגראַפען־אומפאַנג.

קומט און איבערצייגט אייך!

פעראייניגטעס קאָלעגיום פון פאָטאָגראַפען־אנגעשטעלטע
לאָדז, מאָנטאַנאָווסקער № 33.
פּראָגע צוויישען שטאָק.

בעס.: די אנשטאַלט איז טעגליך געעפנעט פון 9 ביז 7 אָוונד:

פאַר די אַלע וואָס ווילן זיך באַקענען מיט דער פאָלקס־יודישער ליטעראַטור!

לערנט די צוויי בענדער:

נחמן מייזל.

נאָענטע און ווייטע

אַרטיקלען איבער יידישע שרייבער, אַנגעהויבען פון מענדעלע מוכר ספרים ביז איזי כהריק

ערשטער באַנד—8.20 גילדן, צווייטער באַנד—6,00 גילדן.

ביבליאָטעקען ראַבאַט.

אדרעס: „Bicher", Warszawa, Nalewki 2a

גראַווירער־אַנשטאַלט

ע גרינדעט פון 1884.

פ. ה. שטיפט

לאָדז, פּיעטריקאָווער 66
טעל. 14-63

פּנעמאַטישע קאַוטשוקסטעמפּעל עמאַליע־שילדען, נומעראַטאָרען, דאַטעשטעמפּעל, שאַבלאָנען צו טיגנעס אויף באַלקען, קאַסטענס א. ז. וו. א. ז. וו.

אלע יודען מוזען וויסען,

אַז אים לאַנגיאָהריגען בעשטרענאָמירטען רעכטס־קאָנסולטאַנטען־ביוראָ „אַרגוס", זאַוואַדניאַ 36

פראַגט, סאַרטער, ווערען בעשריבען און בעזאָרגט:
1) קלוזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף וועקסלען;
2) פּאַטענטען אויפ'ן יאָהר 1928;
3) קלאָגען אויף פאַר־מלחמה'דיגע וועקסלען;
4) אַלערליי שטייער- און אַנדערע ענינים;
5) אַלערליי איבערזעצונגען.

א ספּעציעלע אָבטיילונג פאַר איינפיהרען, וועקער־פיהרען און בעשליסען האַנדעלס־ביכער און פאַר צוזאַמענשטעלען פון בילאַנסען פאַר'ן יאָהר 1927.

בעמ.: ווערען אַלע מיליטער־ענינים איינגעאַרבייט און שרייבט א לאַנג־יעהריגער רוסינירטער מיליטער־געריכטס־סעקרעטער טעגליך צווישען 5 און 7½ נאָכמיטאָג.

ZAKŁAD ŚLUSARSKO-MECHANICZNY

Majster cechowy

F. MOTYL

Łódź, Zawadzka 19, Tel. 55-42

Firma egz. od r. 1898.

אויספיהרונג פון מעכאַנישע אויספּאַריטונג, שלאָסער־אַרבייט, זעמפּליעבער, רעפּאַראַטורען, קוכענ-, קאָכ-, צענטראַל־הייצונג, וואַסערליי אַרבייט אין פאַך.

גמר חתימה

צו פּסח —
קעק לפסח

Cegielniana № 28.

די דירעקציע

צאָהן־אַרצט

Juljusz Olszaniecki

נעמט אָן פון 11—2 נאָכמ. און פון 7—8 אָוונד.

אויסשליסליך כירורגישע בעהאַנדלונגען און צאָהן־בעזעטצונג.

צעגעלניאַנאַ 57 — טעל. 61-40.

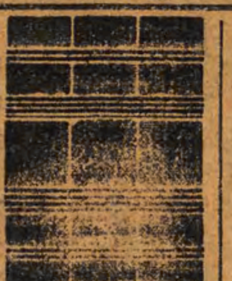

Dr. med.

NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליטעט: הויט, האָר און וועגערישע קראַנקהייטען.

נעמט אָן פון 5—9 אָוונד.

Sienkiewicza 34

tel. 59-40.

פּויילישע שפּראַך

ווערד ערלערנט גרינדליך דורך א קורצער צייט בּיי ערפאַהרענעם לעהרער.

ווסכאָדניאַ 29, וו. 3.

פאַר 12 זל.

לערן איך אויס

טאַנצען!

פאַר אַנפאַנגער הייבט זיך אָן דער קורס דעם 3־טען פון יעדען חודש. אַנמעלדונגען אין דער טאַנץ־שולע

פּאַלודניאַוואַ 10.

מיט אכטונג ד. פרידוואַלד.

ווינקטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די עלעגאַנטעסטע דאַמען־היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די פּלעטסטע היט איבערגעאַרבייט איך אויף בעגלעך גם. גאָדענקט די אדרעסן

28 זאַוואַדזקאַ 28

אין הויף, 2־טען איינגאַנג, ליינקס פּאַרטער.

מאַכט איך שיפאָ־וועלור־ מאַטעט- און פילץ־היטע אין אַלע סאָרטען און פאַרבען אין פּראַכטער אויספיהרונג. דער פּרייז איז גאָר צעמ. אויף 8 קורצער צייט.

גאָר פאַר 2.50 זל.

מיט צוגאָבע פאַר 7

„TOBA"

אבאָנעמענטס־פּרייז: פאַר א חודש אין פּוילען 5 זל., אין פּראָווינץ מיט צושטעלונג 5.50 זל. אַנאָנסען־פּרייז: פאַר א מ"מ־ערשטער־שורה פאַר'ן טעקסט 16 גר., פּרייוואַט 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פּרייוואַט 60 גר., נאָכ'ן טעקסט 12 גר. פּרייוואַט, 18 גר. פאַר אויסלענדישע אַנאָנסען 100% סורשאַרזש. אויסער דער שטאָט—מיט 50% סורשאַרזש. פון די פּרעסע וועט ניט ווערן מאַנוסקריפּטען קען ראַבאַט. גיזעו—20 טראָנגק, פּיעטדורפער לעמנגער—בדוקר'ן 8.

Redaktor wydawca E. Hamburski

Druk. Drukarnia M. Hamburski w Łodzi, Piotrkowska 16a